Ananta Patwardhan & Atma
Gosavi
Mahabharat (Adiparva) Chapter 1-5
महाभारत (आदिपर्व) अध्याय 1-5
Marathi
Handwritten on Paper
1721 Sakabda (219 years old)
51 Folio - 11.2" x 7"
Complete

 श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ ऐश्वर्याचेनी मदसामर्थ्ये ॥ हेळना करुनि दिनें अनाथें ॥ गां
जीतां विघ्नपावोनि सातें ॥ हाणी करीतें ऐका ॥ १ ॥ जन्मेजय राजा कुळक्षेत्री ॥ परम धार्मीक
दिर्घछत्री ॥ सत्व नेमा न ब्रह्मक्षेत्री ॥ बंधुत्रयनेटके ॥ २ ॥ श्रुतसेन उग्रसेन ॥ तिसरा अनुज भी
मसेन ॥ पारपसनय आधीन ॥ रायें केले यज्ञाचे ॥ ३ ॥ तों ता देवसुनी चानन य हुरी देखो
नि सारमय ॥ नविचारितां न्याय अन्याय ॥ दंड प्रहरें ताडिला ॥ ४ ॥ तों रुदना करितां चि वेगे ॥ न
उनि रतां तमातें सी सांगे ॥ येरी ह्मणे अन्याय अंगें ॥ केला असेल तयाचा ॥ ५ ॥ पुत्र ह्मणे
जननी प्रती ॥ अन्याय असलिया कायेरवंती ॥ ऐकुनि कुमरध्वनि याहाती ॥ सुनीस
पेसीपातली ॥ ६ ॥ ह्मणे मुनि राजचुडामणी ॥ ह्मणे गायनि तिवेद्या ब्यसनी ॥ जाणासी
ह्मणोनि स्वधर्मपली ॥ कीर्तिहूसो निजानसे ॥ ७ ॥ राजा विचारी बंधुवर्गा ॥ तव अन्यायसी
वीतला अंगा ॥ हे जाणोनि ष्पापा रवगा ॥ वाग्देवीनें पैकेला ॥ ८ ॥ शुनी ह्मणे अधर्म येणे
वाप घेईमासेनि वचनें ॥ अकस्मात विघ्न येईल तेणें ॥ यागन पवे सिद्धी नें ॥ ९ ॥ राजा उद्विग्न
निजमानसी ॥ म्हणे याव्या जेनि घेवनासी ॥ वीजनी देखीला परमऋषी ॥ श्रुतश्रवा

महातपी ॥ १० ॥ नमस्कारोनि मुनीस नमा ॥ ह्मणेजीपुरोहितव्हावा ॥ जोकासीहोतापाव
नीधर्म ॥ अडमेहुनिअरीसे ॥ ११ ॥ ऋषीह्मणेमासकुमर ॥ सोमश्रवानपस्वीघोर सा
चेनिहानेहाप्रवर्धर समाप्तीतेपावेल १२ मासेनिवीर्यवीर्यजपुष्टी परीजन्मलास
पिणीचेपोटी वीश्रेपव्हनियाचेदृष्टी जेविपानकेहरीनामे १३ हासांगेलतेव्हाकरणे
राजागेउनिनीयवचने पुरोहीतकरुनिपरममाने ब्रह्मक्षेत्रीस्थापिला १४ यावरीधौ
म्यनामाऋषी तेणेवनीस्वाश्रमवासी तिघेशिष्यपैनयासी अरुणीउपमन्यआणि २
वेद १५ यानेधौम्यआज्ञापीवचनी हीमाचंव्हीजाउनिअरुणी केदारखंडगंगावांधो
नि शीघ्रआणीयागया १६ आसाहोताचिनिघेहरिन पाणीपाटेवाकीयानेन फुटले
तेपेनिरोध्यपशारीरअडसुंदत्ते १७ उदकगेलीयाकोपेलगुरुह्मणोनिसांडिलादेह
व्यापार धैर्यकरुनिपाधरु जवीजव्हसेनतोजाहाला १८ ऐसेलोटलेदिवसकाही
सद्गुरुह्मणेअरुणीनाही पाहोआलानवपाही जव्हचरसायेपडिलासे १९ श्री
गुरुह्मणेयेगाअरुणी येरुह्मणेयेनाफुटेलपाणी उपाध्यायेकृपाकरुनी केरी

धननिकाढिला २० उदकरोधिले गुरुच्याकामा ह्मणोनि उदालकनामा होउनि ह्मणे शशिशोनमा वरप्रदानघेमासे २१ ध्यानपुजाउपासीले रुपलावण्यसंपनिब ळ अरुऐश्वर्यसर्वकाळ तुसेगईहोवसते २२ बहुतकाळभोगीलेश्रमा ह्मणोनिपा ठविलेस्वाश्रमा यावरीजोकाउपमन्यनामा दुसराशीष्यथोरपापी २३ तुवासव सधेनुरक्षावी धर्मशिष्यामाजीचारावी कुंडमानेतोषवावी अवस्यह्मणेउपमन्य २४ आज्ञेनेरक्षीतव्यसताधेनु सिष्यदेखुनिप्रसन्नवदनु श्रीगुरुपुसेबाळका प्राणु कीमोपायजीवविसी २५ ह्मणेजीप्रीक्षेनेपाळीले आचार्यह्मणेअविहि तकेले गुरुसीनेदितानेजाले निंद्यजाणसर्वथा २६ अर्धभीक्षागुरुसीद्यावी अ र्धीवश्रेस्करभक्षावी सिष्यह्मणेबहुतबरवी आज्ञासमर्थस्वामीया २७ याचिसां गितल्यारीती पक्षीमासकर्मीलीयापुढती अवलोकीतव्यांगकांती दिसेदोंदी लसाजीरा २८ आपोनिह्मणेगा सिष्यासुमती अर्धहिणेअनुचितविहीती सं पुर्णभीक्षाअवचकुमर्की आजीपासुनिदेआह्मा। ते २९ आस्थारिखेवतेयर

सर्वशीष्यीनेतोशवीगुरु दुसरेनेमाचुकरेजगुरु नमकरीअपुला ३० धर्मपुत्रमां
सागवा हेरखोनिमाउतिह्मणेदेवाळा कवणेपरीसुधानवा शांतविरधीनेसांगे ३१
येऊह्मणेदुसरेनभिक्षा करी गुरुह्मणेहींसाचारी द्वीवारभीक्षा केशकारी ग्रहस्ता
नसवंधा ३२ आजीपासोनिदेसेनकीजेभारथा जाणतजाविगुरुस्वरूपा माहा
प्रसादुह्मणोनिगुरुआज्ञा सिष्येमाथावंदीली ३३ धेनुचारितअसेवनी क्षु
धाक्षुजंगीलागताक्षणी द्रोणमात्रदुग्धपानी शांतकरीतयेते ३४ मागुता
मांसागवादेखोनिपुसीले येरेयथार्थचिकथिले गुरुह्मणेगाउचीशीले हो
मद्रव्यनेणता ३५ दुरुनयेतेकीजेपुढती वारंवारसांगणेकीती केशानमुनिया
चिती क्षमाह्मणेउपमन्य ३६ पयपानवजील्याँवरी धेनुपाजुनिवत्सावारी
दुग्धफेणतुष्टीकरी अधरसंधीजानिघे ३७ नोसउनिकंगीकाग्रा आनंदभरि
तसर्वकाळा सद्गुरुदेखोनिह्मणेबाळा रानिकासनिकळीसी ३८ शीष्यसांचकीसां
गतदेखा आचार्यह्मणेपरमपातका वछ्याहारअपहारका सातधेनुआपीनी ३९

सुरंग सगुणतेचा उदधी ॥ गजानन तुम्हि येला ॥ २५ ॥ दिसे सा जिव कनकाचळे ॥
स्वरूप धरीले सहज लीळे ॥ तुमसी द्वीचे स्वर्गजवळे ॥ भोग भरीत जया पासी ॥ २६ ॥
देव ऋषीगणा चे पाळे ॥ भोगीती स्वर्गपिचर्ग फळे ॥ प्रसाद घेपी पावे गळे ॥ चि
दानंद मोदका ॥ २७ ॥ कृपा मंदाकिनिच्या जीवने ॥ चतुर्दश विद्यानंदन वने ॥
पालेल जलिने पेसु मने ॥ साधक जाळे सिद्धि सुख ॥ २८ ॥ दंत दिनकराचिया दिसी ॥
द्वाडि विघ्न तम गती ॥ नाना दर्शने दीपावती ॥ जो मध्य सुखरुहे ॥ २९ ॥ निज रका
ले जजरि होती ॥ तेज याचे निघ्या श्रये जिती ॥ तो माझी ये दुर्बळ मती ॥ होउ भेष
धन देतो ॥ ३० ॥ आता सारस्वत फळ संभारी ॥ कल्मल निकाळ तो स्पाजीरी ॥ स्पा
न गंगेच्या ब्रह्मगीरी ॥ वेशो ब्रह्मकुमरीच्या ॥ ३१ ॥ लोक लावण्य नवनागरी ॥ शृं
गार श्री पर्वत भ्रमरी ॥ साहीत्य बाणलिंगाचि रचरी ॥ विशाळ नदी नर्मदा
॥ ३२ ॥ प्रेम पोतासाचि रंभा ॥ विद्या मुळपिठ जगदंबा ॥ चातुर्य सौभाग्य शोभा

कुळस्वामिणीकविची ॥ ३३ ॥ नवरसाचिमंदाकीनी ॥ महिमेनेव्याहेत्रिभुवनी ॥
तिहीलोकवरदायनी ॥ देवत्रयापढीयंती ॥ ३४ ॥ निगमकामधेनुच्याउदरी ॥ सार
नवनीतदुरीच्यादुरी ॥ दहेनमंथनावाचुनिकरी ॥ हेअध्यानबाळका ॥ ३५ ॥ जेसुव
शीणीशुभकल्याणी ॥ ब्रह्मरेखाणीसकळजाणी ॥ जीसिनिर्वाणीगिर्वाणी ॥ च
तुरसुवासीनीयांचिजे ॥ ३६ ॥ विणापुस्तककंचुकधारिणी ॥ सुर्वदारिद्र्यपरिह
रिणी ॥ पांडित्यदैन्यसुखकारिणी ॥ तेवंदिलीशारदा ॥ ३७ ॥ तीतेंअनुग्रह
चाहातु ॥ शिरींगेविलावरदहस्तु ॥ म्हणेतुमाझामनोरथु सवदासुफळमाझे
नी ॥ ३८ ॥ आताकथेचेअमृतत्र ॥ घालीविश्रामाजीपवित्र ॥ जेथेस्वामिणी
मिस्वतंत्र ॥ पारीकिमात्रनाकीजे ॥ ३९ ॥ हेकाउळसुपायानिका ॥ परिखत्या
रूपेचेअंजनदेखा ॥ असमतेचेभाग्यदेखा ॥ नसत ॥ निधानकैसेडे ॥ ४० ॥ म्हण
उनिदेवतारूपेवहिला ॥ येकगुरुचिम्यासनवित्त ॥ अमेदमतिचेनिभुक्तला ॥

आस्थापिला निजसुखे ॥ ४१ ॥ याकारुण्य वसंतवाते । मुढमनाचे नल ल्हाले । स्फुर
तीचे पल्लव पानले तेथे । विकल्पफळीफळभरु ॥ ४२ ॥ म्हणेरे साधकेचे न लाधाया ।
तोसाच करी निंदारव विमाया । तेवी हा आदर नेवाय । के विद्यादीदवडणे ॥ ४३ ॥
मुक्तेश्वर जो मिथ्य वधुन मासेनि नामे मुद्रांकीत । कथाविस्तारी भारत । महारा
ष्ट्र पदबंदी ॥ ४४ ॥ मुख्य भारत ज्याव्यास सांगे । गणेश आपण लिहिता वेगे । येथे मी कली
ली ही ताअंगे । संत आपना हाकीजे ॥ ४५ ॥ जो मिपर ब्रह्मनातद्धेद्यत्वें । यास तानामा
जिया उत्साह स्तुती । यासी जे अनन्य शरणा होती । त्याके वल्म ते स्वपे ॥ ४६ ॥ जो ऐ
श्वर्ये न चढे मदा । दरिद्री दिन ह नासिवे कदा । निंदिया चि नकरी निंदा । तो नारायण
नररूप ॥ ४७ ॥ परोक्ष पेनि वैरमनी । समान बुद्धी मानापमानी । दंभाचार स्पांडि
लाजनी । तो नारायण नररूप ॥ ४८ ॥ कामक्रोधाच्या भुतसंचारी । न चले सुविचा
रपंचाक्षरी । परधन परस्त्रिया पासो निदुरी । रहुनि राहाटे स्वधर्मपंथी
॥ ४९ ॥

ज्ञानराजटीका ४

स्वधर्मकिंपुरिग्रहाश्रमनोती जिव्हाळीं गर्द्ध मानुवाति रस्रुनिराहाटेस्वधर्म
पेधी नोनारायपानरूप ५० हरीहरनामाचिया जिवनी जीव्हातळपे
होउनिमीनी कुलकेसीमग्मा समानमानी नोनारायपानरूप ५१ स
ज्जनश्रोतियादेखोनिदुरी गवस्थियेम्बाघाळीबाहीरी मस्तकेझाडीवा
टपुढारी नोनारायपानरूप ५२ सुंदरीअनामिकाचिनारी स्वानमांस
धरिलेकरी नेदेखोनिब्रह्मरूपा सदाध्यारी इच्छानधरीहोहोची ५३ ते
सा देहेबुद्धीच्याहानी अभंगअसंसारसंपती ऐसिर्ड ते साधुसंती
कदाकुरमांतीनातळीजे ५४ मिउंचपैतहीन याचेनामदेहाभिमान
नोअभिमानगेलीयास्वान शुकरमास्पेगुलहे ५५ स्नपाउनि त्तियाचे
पायवापी सत्कुलनधेम क्लकिवंदुनी नंवरीब्रह्मसुखाचिधाटी ॥
कैचिलाधेनयाते ५६ ऐसीयासंनाचेदास तेर्हिंदिकाचेकाचेइपि ।

त्याचेप्रसादीसावकाशे रिध्धीसीध्धिवोळगती ५७ ऐसीउत्तवाक्येहोताभ्र
पी असतियातेल्लोटांगणी जे जे सं त ई हि लक्षणी दृडवतमतीपावो ५८
आ नाप्रसंगासारिखेपाहीं असतातोचिलक्षणेकाही वेगुण्यसांडावया देही
साधकजनीजाणावे ५९ भेटताभेटवीक्रोधकाम ज्याझुनदोहीनिसोदयम
स्वार्थलाभनाहीसाधम सदा तारुजयाचा ६० जापावेचिमदिरापान करू
निसैराबाजविवदन हेळपादळप्याचेपाषाण साधुद्धजेस्नुगारी ६१ नपेक्षा
क्षाचियाचिंधया गुरुनियेदेहनामबाहुलीया वाचेचियाचौबारीया स्नानदेतीपोषणे
६२ लोपमल्लारीयाचोहटा दांभीकयाघेहळदीकुटा मिथ्याचारेलाउनिपोटा त्यासा
टिस्थानजेजाले ६३ वेदशास्त्राचेसदन सांडुनफळतेनंदनवन पाखांडचे बरडे
जाण ध्यानीस्वरवादेसोकरी ६४ आगमअभिचारीकपंथी दिवामितमाजलेरा
ती राहाटोनियेतेरिती विहीनाचारुजयाचा ६५ भक्षीनपरनिंदेचिविष्टा पाप

देहपोसीतीमोटा शुकरकुकर्माचावाटा कुसंगसंगीचालती ६९ वाचेसिया
चाविटाळ ईंद्रियनेमाचापिसाळ कामनाकामाक्षीगोधंळ अखंडघालसीमान
सी ६७ येकाअवगुणाचिमासी अनंतगुणगोडयासी दाउनिसकविकधार
सी अरुचिध्यायीभोजना ६८ आपुलाकविताचाकवडा मीरविसधनस
मेपुढा साटिकरितलपेहोडा महत्वकरीरतासी ६९ आयेअसंतह्मणी
जेजयाते त्यासीहीभाथेआदरेबहुते आंमत्रणयेईजेयेथे कथामृतभोज
ना ७० श्रीगुरुच्यास्नेहाचेआदरे पवित्रकथेचीयाबाजिवारे दुरगुणाचे
हेवारे दुःखदारिद्रहारत ७१ ऐसेआद्यपितावहीला अविवेकाचाविट
ळफिटला ह्मणउनिध्याचार्यपादुकाजाला स्यषीवयाआधीकार ७२
व्यासवेदांतीनेटका जयमिनी वसिष्ट मिमांसका आणीगोतमनयाये
का दंडप्रणमयसद्भावे ७३ सांख्याचार्यकपिलमुनी भाषाचार्यपरस्पानी ५

पातांजळीसहस्रफणी शेषविशेषवंदीला ७४ गौडपाद श्रीशंकर वि
वर्णाचार्यआणी श्रीधर टिकाकार माजिचतुर नमस्कारीले गरुरूपे ७५
प्राक्तन विश्वराचार्य ध्यानदेवध्यानी ते श्रावर्य जयाचे बुद्धीचे गांभीर्य
अगाधसिंधुसारिखे ७६ याचे चरणचिंतिलेमनी तेणेपावनजालेजा
नी मात्रजनका जनार्दनी येकनाथ नमियेला ७७ आतानमुसमासचतुर
जेणेजन्मला चातुर्यचंद्र बोधसुधेचा समुद्र जिव वि जिज्ञासचकोरा
७८ अखिल निगमाचिया जीवनी शास्त्रकल्लोळाची येवणी पुराणगा
यतरणी युक्तीतेउ चंबळत ७९ विद्वजन रत्नाचिपुजा ध्यान विध्यान
सुतेजा पवित्रपणे तिर्थराजा गंभीरलेअगाध ८० न्यायपणे रमन या
केला जेणे लंघेकदाकाळा नयापर मपुरुषाचा मेळा सिंधुरूपे नमि
येला ८१ तेथील श्रोते तेरा परिसेने तुमचे निज अवधान परिसने मासेव

गत्नुहलोहोलिये होईल अमोल कांचन ८२ मग जगाचिया कर्णभूषणा
योग्य होईल निश्चयें जाणा यालागी तुम्हातें पुन्हःपुन्हः प्रणीपात साष्टां
गी ८३ धरवेना तेधरीले मनी तेसी द्विपाववा स्वपेकरुनि जेवी बाभरीश्वे
न बांधोनी सामर्थ्यकेनाहें चुनाप ८४ अर्जुनीवोडविसीं धोटका ब्रह्मांड
उचली म्हणेथाळिका तुम्हीकराल नरी होनयेका नोचिपगस्यकारो
बु ८५ वेदशास्त्रेस्मृतिपुराणें नानाईतिहास व्याकृणें गाजोनियाचिर ६
सायनें द्वैपायनें केलेवखे ८६ सुरसासुंदरपवित्रस्तुती अर्थेनिपजउ
नियागी संस्कृतशास्त्रसुवर्णलाटी. ओंवी अक्षशोगरीले ८७ तेचिरस
सोयेदुर्बळपणी महाराष्ट्रभाषासमापणी छाटीली तरी सुज्ञावजनी
नसे विजेकीमय ८८ समर्थपणीकविपंडिती सर्वस्पाच्यारल दिसी
गी वर्णिपद्योतरी निगुणनी कनकमधीअर्चिजे ८९ ५

तेपेअसामर्थ्याचाबोल धत्तुरपुष्पेआमुचेबोल अलमतिचेनिमोल काड
वानेकेउती ९० तथापीदोहीगईसिरसा मोहाकारहाभरवसा लोनेयोरहेमहे
शा भजनाध्यसेकडसनी ९१ तेचिअर्थीघालितादृष्टी नह्मणे। संस्कृत म
हाटी रत्नकुंभिकामृदुघटी ९२ गंगोदकासारिखे ९२ आणिईश्वरतुचीउोव्हस
त्यासीवर्णाविपर्यदेखु नुपजेतैसीसुर्यप्रकाशु तेपेप्रभातनमाने ९३ ओतेल्म
णातिनवर्षिनी आमंत्रणेचिजालीतुसी पुढीलभोजनाचिगती आनेवाच्यस
वंधा ९४ आतावाक्यियापावलेसर्व कथाआरंभीध्यानिध्यपुर्व सिंभधलावि
पविपर्व अनुसंधानश्रवणा ९५ जोजीप्रसादह्मणोनिवक्ता नमस्कारोनिहोय
बोलता तेचिसादरेपरिसाआता कथाकाळिमलनाशनी ९६ आधिचभार
तमाहासमुद्र वरीवीस्तारीकईश्वर तरिश्रोतयाभासभयंकर विवनिपडोली
यासारिखे ९७ ह्मणोनिकथानयेगाखीता सविस्तारनयेपाल्हाविता।\

जैसेविहीतकर्मेकरिता घोडेनसांगसंपादी ९८ उपाधिघोनेवेटाळीत स्वीं
कावलोकनेपडताळिन चतुरश्रवणेचानकागमन अमृनाचिवाकुडी ९९ आ
ताविश्वश्रवालोमहर्षणी सौतिपुराणीकसरणी आंतवनऋषीदुर्षणी नै
मिषारण्यापातले १०० तेथेद्वादशवर्षीकसत्रा शौनिकेआरंभीलेविचित्र
मिनलेब्रह्मऋषीपवित्र ससीनवृतीअपार १ तेमुनिवर्यदेखोनिदृष्टी भयेजो
डिलाकरसंपुटी नमस्कारधरणीतटी सकळिका तेथानला २ सन्मानुनिपरम ८
ऋषी आदरेआसनदिधलेयासी गौरउनीह्मणेनकैसी लाभवेळाआजीची
३ सकळपेथ्याआवर्षणी भरूनिअमृतसिंधुचेपाणी मेघधाडिलामितीकरुनि ॥
जगदिश्वरेयागया ४ तुसीयाचक्षुतलक्षणीपियुषा सकळीसादरनेणेहरवावो
डविलाकर्णकुपीका परमरसभळपाउनि १०५ सौतिह्मणेस्वामिवहिला जन्मसत्र
हसार्थकजाला दरिद्रियाचक्रतेणेवारिला भाग्यादृशीभुपती ६ जन्मेजयाचेसर्पसत्री
वैशंपायनपवित्रवक्त्री वदला तियाधरिल्माश्रोत्री चीनकथाकौतुके ७ व्यासशाक

रापासीगंगा भारथकथा लक्षणीसुभगा निसी भागीरथ जाला जगा वैशंपायनविचे
की ८ तेकर्णद्वाराहृदयकमलासी धारले श्रवणाचे अवकासी तेमीनीवेदिनस्वामीसी तीर्थ
प्रसादबिंदु हा ९ क्षीराब्धी ऱ्हाईनारायण तोचिव्यासद्वैपायन होऊनिभारथीमीसेजाण
पंचमवेदप्रगटले १० म्हणे निभारथीनदिसे काही तेब्रह्मसृष्टी तजन्मलेनाही शब्दब्र
ह्मी असेनेपाही साटवलेभारथी ११ तेसाठिलक्षभारथेरचा अर्धवोपिले देवलोका
पंधरा लक्षस्थापिले देवा पितृलोकिपीनराय १२ चौदालक्ष गांधर्वभुवनी गेविनाज
ग्यासस्तुती येकलक्षव्यपाकरोनि मनुष्यलोकींगेविले १३ नारदसांगेसमस्तसुरा ॥
असितदेवऋषीपितरा यक्षराक्षसविद्याधरा शुकस्वामीस्वयेसांगे १४ यामनुष्यलोका
लागी वैशंपायनसर्वेइपजगी सांगताजालातेप्रसंगी परिक्षीतिपरिसता १५ आदि
पर्वसभापर्व वनविराटउद्योगपर्व भीष्मद्रोणकर्णपर्व शैल्यगदादाहावे १६ सौप्तिक
स्त्रीपर्वशांतिपर्व अनुशासनअश्वमेधपर्व व्यासाश्रममुषलपर्व सोळावेजे
पीजे १७ माहाप्रस्थानिकसत्रावे स्वर्गारोहणअठरावे भारथपर्वाचिहेनावे अनु
क्रमेजाणावी १८ तेचिहरीवंशासहित सवालक्षमाहाभारथ माजीव्याख्यानबहु

सनत्सुजा निगीनादी १९ अठरासहस्त्रआख्याने व्यासवदनकरिनयेथे व्यासंतुकथा
णातिथ आवेनेयोसंजया २० मात्रयोगेद्वैपायन विचित्रवीर्यक्षेत्रीजाण बाळ
नेकेलेकुळसंतान हेतोदकेआपुलिया २१ धृतराष्ट्रपंडु नृपती तिसरामांडव्यशापे
सुमती विदुरसद्धिमापक्षपाती सर्वकाळधर्माचा २२ धृतराष्ट्राचे गांधार पाचपां
डवपंडुकुमर यांचेराहाटिचाप्रकार वृक्षदळानेपरिसीजे २३ अहंकारद्रुमदुर्योध
न शकुनिशाखाखांदीयाकर्ण पुष्पीफळीदुःशासन मुळराजाधृतराष्ट्र २४ आता
धर्मतोस्वधर्मस्वरूपद्रुम खांदियापार्थशाखाभीम फळीपुष्पीअतीउत्तम माद्री
पुत्रमिरवले २५ मूळयाब्राह्मणदेवव्यक्षु जोपरमात्माजगदीक्षु ह्मणोनिक्षवि
नासहिष्णु धर्मराजाधर्माग्नि २६ पहिलेकौरवपांडवजनन यावरीलाखागृही
दहन द्युतद्रौपदीवस्त्राहरण वनाभिगमन नद्योग २७ मत्सालईअज्ञातवास
गोग्रहणीकौरवत्रास संधीमेदु निद्वारकाधिष आलियासंग्राममांडला २८ अक्ष
रायक्षोहिणीसेना यामाजीदोघेअमरजाणा साह्यजालेदुर्योधना धर्माचेनिर्ईसाल्ले २९

सातपक्षो हिंपीध्यान नित्रा श्रीश्रीदृष्ट्यानाथ अरिरायावरी धूमकेत पांडवपाटीसुं
दले १३० दशादीवस गंगात्मज पाचदिवस भारद्वाज दोनदीवस कर्णराज सेनारक्षक
संग्रामी ३१ अर्धदीवस अर्धगदा अग्रादिवस संपली सुध्या नेचि दिवस स्मरोनि
द्वंद्वा द्रोणपुत्रे घातले ३२ द्रष्टद्युम्नादि द्रौपदीकुमर वधुनि पळाला बानिसहार हेदे
खोनि मळयवैश्वानर भीम माहापराक्रमी ३३ पाठी लागोनि धाविन्नला काळ देखु
नि ब्रह्मास्त्र गुरुचा बाळ प्रेरूनी अपोहमुगोळ नीः पांडवी होयाने ३४ हे देखोनि
निर्वाणिपार्थ शस्त्रेशस्त्राकरुनि शांत मणीहरोनि जीवनमुक्त प्राण दानें सोडि
ला १३५ अष्टादशा तिनदीनंदन पुण्यहि निदुर्योधन ईनुके नस्यंगमजालापु
र्ण पांडवपृथ्वीपति ले ३६ हेचि अनुक्रमाचि युक्ती पश्चातापमानुनि चित्ती
धृतराष्ट्र संजयाप्रती सतरीश्लोक बोलीला ३७ सुभद्राप्रसआलियापार्थी
या देवपाल्हेईप्रमला हे ऐकतां जयाचिवाता प्यासां डिलीरे संजया ३८

लक्षभेद्योगीचाक्षेप द्रौपदीजीं कीली साटोपे नेव्हाचिजयाशा सकेला
म्यासंा डिलीरेसंजया ३९ लाक्षाजोहरी दुनिवाचले पांचाळाचे जामा
तजाले एकते क्षणी जयाशा बोले म्यासांडिलीरेसंजया १४० जरा
संदवीरवीर्कमे शास्त्रे विपमारीलाभीमे तेव्हांचजयाशा कामे म्यासं
डिलीरेसंजया ४१ रजस्वला अनाथा ऐसी सभेसी द्रुपदा मुळकेसी
गांजीता जयांशा मानसी म्यासांडिलीरेसंजया ४२ अमलेदुःशा
सनाचे हात वैसे वस्त्राचे पर्वत इच्छोपुर विनाविजयस्वार्थ म्यासां
डिलीरेसंजया ४३ वनाजाता संतमपोटी संकेतद्वा विलाजना चेद
ष्टी विदुरे सांगताजेयाचिगोष्टी म्यासां डिलीरेसंजया ४४ इंद्राभो
जनअर्द्धे तवनी युधी जिंकीला पिनाकपाणी हे ऐकता विजयकुणी

म्यासांडिलीरेसंजया ४५ कर्णबुद्धीनेसदावननी दुर्योधनागंधर्वीधिरूननेता
पार्थेसोडविताजयाचिकथा म्यासांडिलीरे संजया ४६ विराटयुधीयेकचिरथी
आमुचादळभारभंगीआपार्थे तेव्हांचिविजयवासनाचिते म्यासांडिलीरेसंजया
४७ मसेसन्मानेकरी अभिमन्यातेदिधलीकुमरी तेव्हांजयाशाअंतरी म्या
सांडीलीरेसंजया ४८ नीजीननीर्धनदवडिलेवनी त्यासीसेनासातअक्षोहीणी
मीनलेएकताजयाशामनी म्यासांडिलीरेसंजया ४९ संधीपानलाजग
उद्धु नमनीचमासा विवेकसींधु तेव्हांचजयाशेचाशब्दु म्यासांडिलारेसं
जया १५० कर्णदुर्योधनादीशकुनी बांधोभावितीसारंगपाणी अनेकुरुपद्य
विताजयाशामनी म्यासांडिलीरेसंजया ५१ विषमीकीन्होषपावनीकौर
टी द्रद्योविश्वरूपदाविलेपोटी तेव्हाचिजयाशाचिगोष्टी म्यासांडिलीरेसं
जया ५२ करूनिशिखंडीचेबुसावणे भीअर्जुनेघेतलाप्राणे तेव्हाचिज
याशाचिआशामने म्यासांडीलीरेसंजया ५३ ऐकीलेसौभद्रवीर येकला

प्रतापेविंधुभेदुनगेला तेव्हांचजयांशाचाबोला म्यासांडिलीरेसंजया ५४
कर्णद्रोणाशैल्यगुरुसुत देखतअसतामारिताजयद्रथ तेव्हांचिजयांशाचिमात
म्यासांडिलीरेसंजया १५५ गुरुमर्यादासांडुनिबाणे द्रोणवधीलाधृष्टद्युम्ने ते
व्हाचजयांशाचीकामनामने म्यासांडिलीरेसंजया ५६ दुःशासनमाझीधे
नुधाकुटी भीमव्याघ्रसोबलाकंगी असुद्ध्याशीताजयांशापोटि म्यासांडी
लीरेसंजया ५७ धनुर्धरामाजीसीरोमणी तोकर्णपार्थेवधीलारणी तेव्हां १०
चजयांशामनी म्यासांडिलीरेसंजया ५८ तेच्छ्यातेनमनीमाजे तोशै
ल्यवधिलाधर्मराजे तेव्हांचिजयांशाचेवोझे म्यासांडिलेरेसंजया ५९ अ
करासोणीचासंपती सुयोधनवीरमरजाती जल्पताजयसंपती म्यासांडि
लीरेसंजया १६० पांडवघेउनिगोपाळ बळेछळिलामाझाबाळ तेव्हाचज
पजयाचाअनीळ मजलागलारेसंजया ६१ विचित्रमागेंविवीधागती

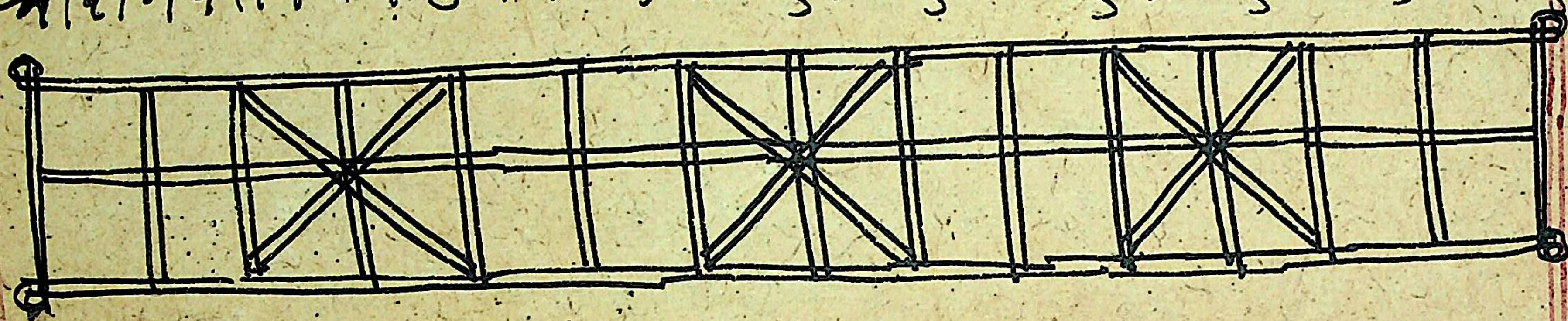
गदायुधीभद्रजानी भीमेपाडिनाजयसंपती म्या सांडिलीरेसंजया ६२
भीष्मावासुदेवाचेबुद्धी पांडवराहाटलेराक्षसबोधी राजादुर्योधनरुणाची
कपटेकोंडुनिवधियेला ६३ असादवृष्यक्षोहिणीआन हाहाउरलेजीजीवंन
तिघेआमुचेपैगासात पांडवाकुऊऐकीले ६४ शतपुत्रविउनिगांधारी सेषी
वंध्यादिसेसंसारी आसपनराज्यबेसीयापुरी केहो पांडवजन्मले १६५
ऐसेबोलतबोलतान्रपती मुर्छाहाटानिपडिलाक्षोनी शोकेपोळलाउगीपु
उनी अश्रुपातीमहीभीबी ६६ स्वासटाकीजेसाव्याळ आहाहाकारीवेळोवे
ळ ह्मणेसंजयातात्काळ प्राणसांगीनसर्वथा ६७ संजयह्मणेकौरवराया दुः
खपाविजेधरितामाया नेविवेकजाणोनिया सर्वस्वसांगेनिघालो ६८ देहा
तिलुकेपावेनाश हाचिजाणीजेसारांष ह्मणउनिआत्माअविनाश जोडेनेचि
साधावे ६९ ब्रह्मसृष्टीमाजीनिश्चीती असंख्यराजेचक्रवती अवतारपु
रुषाचिपंक्ती उठोनिगेलीयाबहुवेळा १७० सोमसुर्यवंशीयुध्मंत कीर्तीघोषे

प्रतापवंत चित्रगुप्ताचे हात नामे लिहिता भागले ७१ सोघ्य संजय ऋषीश्वर ८
सुहोत्र रतीदेव शर्याति अजीत वाल्मीकचेथ्य दमन नरनाथ विश्वामीत्र नवना
म ॥ ७२ अंबऋषी मरुत ईश्वांकुषीनी मनु गांगय राजभारत ययाती शेषबी
दु भगीरथ परशराम दाशरथी लोकत्रई प्रसीध ७३ ह्मनवये आणीजन्मेजयो
तव नामाचा प्रताप सुये ज्याचे कीर्ती मुखे नन योसय बलि वाखनुवादे ७४
पुत्र शोके परिहारार्थी पुर्वी नारद सेव्यमती चतुर्वीशतीराजनपती पुण्य
श्लोक सांगीतले १७५ पुरुकुत्सई यादिका शतसहस्रानदे संख्या जया
चि दिव्यकर्म देखा या गचित्र मेग जैनी ७६ जयाच्या चरित्राचि लेयी श्रु
षपे जाली जगत्रयाचे कुपी सकी नीच्या ताबुव्हानी मुखे रंगीले देवाची
७७ जया च्या सुद्धनासी उपमा भरीता ब्रह्मांडाचियामापा अव्हई उराचि
नाभाटोपा गयानान केकल्पांती ७८ बहुयद्ध बहुद्ध ह्मणा हेना बहुसा
वभ्राह्मणा नेताउबगो निसांडिले धना नामजाले कनकाची ७९ ११

सत्यशौच्य दयाआर्जवे धर्मकर्म ईश्वरभाव न्यायनीतिचे गौरव जीही
बहुसाल वाढविले १८० जीही दानोदके प्रबळ जळसे नकेले ब्रह्मगोळ ॥
नोहि पावला असता काळ वश्य जाले म्हणुन ८१ अत्रे वितवो निनिराळी
नाना बुद्बुद विराले जळी तैसे अचुक काळानळी भस्म जाले असंख्य ८२ तुसे
पुत्र नबदुराले नाश पावले कुलनिषमे याचा शोक मनो धर्मे करणे हाचि
अवीवेक ८३ वेदांत शास्त्री चाय्यप विचारे आचार्यांचे निवाक्य निर्धारि
प्रपंचापासु निवृत्ती चतुरे स्वरूप निरुकरावी ८४ देहेसी विश्वमीथ्यास
कळ जाणोनि चित्ती ब्रह्म निर्मळ तेणे शमेल शोकजाळ स्वानंद सुखपा
वसी १८५ नाना देहांतसउर्मी उठता चिचे तन्यचि स्वभुमी ते जाणसा मोहाचे
धुमी कुव्हा नीही बांधिना ८६ हेचि सविस्तारी परीसा पुढे उघडिन श्रवणा
चि तोडे वचने सेवा मुखकोडे भार तअमनवळीचे ८७ ऐसे बोलोन संज्ञ
यो स्वस्त केला अंबिकानंनयो ईलुके कपेचा निजानंचयो येथे संक्षेप सांगीन

ला ९८ कुलक्षेत्रि सुर्येपरागी सहश्रकपिका सुवर्णश्रृंगी विप्रावेद वीप्रदा लागी देता सुख न जै जोडे ९९ तेभारतिचे पर्वयेक श्रवणा करिता पापा वृतिलो क पाप सींधु भाशी ना देख ईतिहास रूपे अगस्त्य १०० आ की आवतिजे ब्राह्म णा तरीपि तरय पक्षयअन्नक्षना पावति ऐसे मुखीच जाणा व्यास वचन पै असेच ईति श्री भारतथ्यादि पर्वणी पुढापरिसावे विचक्षणी कौतुके वदे लकविचि वाणी विश्वंभर प्रसादे १०२ श्रोतिया चे चरणी विनंती सप्रेम करीनिजभक्ती परिसा विपुढील कथेचि विसनी मुक्तेश्वर कवि वदे १०३ ईती श्री आदपर्व प्रथमो ध्यायः। १२

श्री रामचंद्रार्पणमस्तु ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ॥ पूर्वश्लोकीं निगंगासुता राजा मानिष्ठ सद्धृत्ता ह्मणे आयु
ष्य देउनि विधाता वाचवियाले बहुकाळ १ स्वभावे येके दिवसी देखा संगीयासां डोनिस
कळिका सुयत्न नेयच्या नटाका सहज गतिपातला २ तव वरी लिकुडनि मंदानिळ लोटोनि
पाला दिव्यपरिमळ राजा होउनि व्याकुळ शोधो न्मुख चालिलो ३ सुवासीन वस्तु
कवण तिचे कराचया शोधन मार्ग कीर्मी निगंधमादन गंगातिराचालिलो ४ तव हास
नगरा पुढपाही यमुना वाहे जळ प्रवाही नौकेमाजी दिव्यदेही दासकन्या देखिली ५
पित्याचे आज्ञेने ते कुमारी नौका रक्षी यमुना तिरी आंगीचा सुगंध पृथ्वीवरी योजन
नमात्र फाकत ६ कुप सुद्धी पदबणे जाण पतंग जाले नृपाचे मन आंगसुवासे उभय नय
न भ्रमर छायवेधले ७ मग सा क्षेपे येउनि जवळा ह्मणे तु कवणाची वेल्हाळा अहोरा
त्र यमुना जळा माजी नौकार क्षिसी ८ येरी ह्मणे मी दास नंदिनी पित्र्या आज्ञेने नौकाया
नि वाधिकु उतरावया जीवनी येथ निर्के सर्वदा ९ हृदयी भेदिले मन्मथे राजा भोगार्थ
भुलला तिने गृहा जाउनि दासाते प्रसादे भेटला १० दासे सन्मानुनि नृपती ॥

ह्मणेजी कृपा केली केउती आह्मा भणगादि नामती येपो तुमचे दुर्लभ ११ ॥
राजा ह्मणे स्वकार्य देख तुजप्रति व्हाली से याचक मागणे आले का हि येचु तेहा
दिधले पाहीजे १२ कैवर्तकादिक रुजोउन बोवाळुन सांडिन माय याहुनि वस्तु आ
गळी कोण जे ये दिजे तुह्माते १३ राजा संतोषोनि पोटी आपणा भावे धापटि पाठी ह्म
णे मित्रा मा स्री गोष्टी नमोडावि सर्वथा १४ तुझी कृपा सफळ पनरपी होय मा तेप
टराणी ते स्वीकारोनि अंतःकरणी येचि काळे करावे १५ हास ह्मणे जी साचार
पाहुनि लाभ नाही पोरु बोलणे असे येक विचारु तेहा नावेक परिसावे १६ ऐ ३
से निवचने ते मित्राते सु अंगिकारा लमानुनि सुगमु तरि चतुर्भ्वा हृदय काते
फळ देईल ताह्मा की १७ ईच्या पोटि होईल कुमर तो राज्याधीकारी वोरा धर
करणे असे निज निर्धारि प्रमाण वाक्य करावे १८ राया शांत तुच्या पोटि तो
चि बैसाव या राज्यपटी बैसी सभास्थानि गोष्टी आरके वाविस मत्ता १९
बैसा जालिया मरवसा तुटत्ता संशयाचा फासा वस्तु याउझा निवासा २०

येचिकाव्हिनेरजे २० दुष्करऐकोनिदासवचन जोरसुचाचेशांकेमेणे रायेने
दिनाप्रतिवचन मौनेउगीलातेसुनि २१ हृदईहासकृष्णेचाकाम धरूनिपातकाव
कियधाम पहिलाएसेआदरमेम सुहृदावरिमांडले २२ सखवनियाहिरनले
मन विरहेलागलेतिचेध्यान साउनियाआसनपान चिंतातुरसर्वदा २३ पुष्पा
स्वासटाकीवदनी अश्रुबीदुढळतिनयनी हेदेखोनिघातुयरवाणी पुसपुसे
आदरे २४ म्हणेरवेदकरावापुरता कोणविषयोनदिसेताता तुम्हाहृदई
कायसीव्यथा तेमजसांगयथार्थ २५ मुखेनबोलसिप्यनुमाचे हृदईजे
कसीअहोरात्र कायतोप्रगटेगुह्यमंत्र शोकानधरीआसुचि २६ कारयाकं
कसीअहोरात्र कायतोप्रगटेगुह्यमंत्र शोकानधरीआसुचि २६ कारयाक
व्हलियाचिंतेते मिपरिहारीनजाणतिले ईछीजेस्तुसनिध्याने तेपुरविन
नाहाकी २७ जनकम्हणेऐकवचन तुझेनिपुत्रमीधन्य कोण्हाविषईनाहीनुन्य
भाग्यभोगीसर्वथी २८ वौशीसंततिदिसेखलं रामजहृदईचिंतासर्प लागा
लाम्हणोनिसंताप अहोरात्रीशमेना २९ तुजसारिखाप्रतापवंत पुत्र

नमिळे त्रैलोक्यात परंतु देहव्यंतवत कायकेल्या ऊर्जेना ३० येकदृष्टीचा डोळा
स येके चरणी चालता पुरुष येके हस्तिचा हव्यास करिता व्यंग जनदृष्टी ३१
येके पुत्रे पुत्रवंत ह्मणे तो व्युत्पान बहुत ह्मणा ह्मणा लागला म्हस आयुष्य नाही
जगाचे ३२ प्रवासमस्तुति कळेल चारे रुतस्पर्शे रोग संचारे येक भार्येच्या
भ्रतारे दुःख जैसे भोगीजे ३३ येक निष्कप्यसत्या ग्रंथी कायतो मिरवेल कुबेर
पंक्ती ह्मणोनि तुज लागी सांगीतो बंधुवर्ग असावे ३४ भार नवोशी चिवाळ
सदन स्त्रीमतु येकुला येक जाण पउतान लगे अर्थ ह्मण हे दुःख्यीन म जपुत्रा
३५ जैसा दरिद्र तैल कारु घाणा जुते येकुला ढोर तो अडलिया सर्व विचार
व्यवसाया चा खंडला ३६ तोचि प्रस्ताव दिसे माते या लागी नावरे दुःख
भरिते सर्व सोडोनि स्वरूपाने सेवावे हे वाट नसे ३७ ऐसे अनुवाद तारावो
भीष्माचार्य जन्म तो गवो नयास र्वक ळ्या भावो तान हृदई चा जो व ने ३८ ॥
पाचारोनि मंत्रियाने तुज सांगे सा भाषा पे ह्मणे विदुरस राजयाने शोभा नेदी
सर्वथा ३९ २

तुतेआह्मीहेचमागपो जेजीवमात्रनपिडपे आहेआहेह्मणे निवचने सीष्यनि
घेनिजकार्या ४० वनीकरितागोसीभूष पीडीला क्षुधेचेनिहुंनांरो दुग्धम
रितअतिसायासे अतिसीकुसुमेभक्षीली ४१ तेअतिक्षाछ्रुछ्याकटुक आं
गीव्यापिले दाहकविरव दृष्टीजाउनिनिःशंक अंधजालाचांउसे ४२ सांजे
ग्रहाआपीनाधेनु कुपीपडिलानदेखोन धौम्यह्मणेअतिसहिष्णु आजी
उपमन्युनयेचि ४३ उबगमानुनि तोनवजाये मार्गीयेउनिबोभाये उपम
न्यातुसीघ्रयेये केउताअससीअपहा ४४ येरुह्मणे स्वामीनयेयेना दृष्टी
जाउनिकुपाआतीना पडिलोअसेहेऐकता स्वामीह्मणेकळवळिला ४५ मीसां
गेनसापरी अश्वीनीदेवोस्तवनकरी तेदृष्टीदेखोनिबाहेरी काढितीलतु
जलागी ४६ तेणेउपदेसीलावचनी अश्वीनीदेवस्तविलेक्षणी हेवध्व
न्वंतरीदोन्ही कुपेनेआलेतेगया ४७ तिहीमस्तकीठेउनिहात अपुपदि
धलाघ तपाचीत ह्मणेबाळकाक्षुधापिडीत भक्षणकरितुयाचे ४८ ॥

येरुह्मणेगुरुसीनेदीना सहसा भक्षणाकरीहाभरवसा अनन्यविश्वासदेखो
निह्लृषा अश्वीनीदेवपावले ४९ कृपेनेस्पर्शनाकरनटी प्रगटजालीदिव्यदृष्टी
धरुनिश्रेहाच्याबाहुटी अंधकुपाहुनिकाढीला ५० गुरुदास्यविषईनिजनिर्धारि
देखोनिदेनाजालावरु ह्मणतिधन्यधन्मरेईश्वरु तुंवागुरुकृपासेविला ५१ वेद
शास्त्रअनुभवस्पान स्द्धिसीदीस्वछंदरमण सेरवोपावसीपदनिर्वाण आ
सीर्वादिअामुच्या ५२ वरदेउनिगेलेदोन्ही येउनिलागलाश्रीगुरुचरणी नेणे
हीनोचिवरदेउनी ग्रहाश्रमापाठविला ५३ यावरीतिजियाशिष्यवेदु बुद्धीनि ३
पुणचातुर्यसीधुं ग्रहसुश्रुशाकरितावेधु गुरुसीनेणलाविला ५४ नसांगता
जाणेमनेगत नमागतापुरवीसमयोचित अश्रीयतेराटीअंत नआचरेनिद्रा
विना ५५ क्लेशीशारीरआचरपो केलेनेलोकीप्रगटनेणे मरणमांडलाहिमने
मर्यादेनेनुलंघी ५६ अग्राकुडनईक्षुरसु मुखायेताथागवासुरसु नैसावाट

नामनोव्हासु दिवसेदीवसभजनाचा ५७ गुरुहुनिईश्वरअसेआन ऐसेकल्पु
नेपोचिमन सेवासकळनपानुष्ठान वेदप्रमाणगुरुवाक्य ५८ देखोनितोषेश्रीगुरु
नाथ माथाठेविला वरदहस्त आळीगुणह्मणेबहुत तुह्मेनिसुखपावलो ५९॥
विवेकासारिखाजोडपेगुरु जीवासारिखामीत्रउदारु चितासारिखासिष्यच
तुरु हेदुर्लभतिहीलोकी ६० कुळीनरूपपतीव्रता धनिकउदारप्रीयबोलता सर्वस्व
वरीष्यगर्वता हेदुर्लभतिहीलोकी ६१ अगापरिसाचिईश्वरप्रतिमा देवेजोउद्धी
जसत्तमा मरीतेआपणीगुरुचाप्रेमा ऐसाशिष्यनुयेकु ६२ नसांगताजाणेईश्वर
नमागनदेनरेस्वर सांगीनआवरीवीसरु तोजालुद्धीपरिपक्व ६३ सांगीनआहो
जीविनधरी तोपाषाणनरशरीरी ह्मणोनिसकळासीखरी कळसच्यानुपजाणी
जे ६४ नलागतिकौतालकुमाने मनासारिखेराहटोजाणे सकळविश्वजिंकीले
तेणे वसीकरणानकरिता ६५ असोऐसीयाचानुयम्नुती आतायेकनिवरदउन्ये

स्त्री आश्रमा जाउनि सहज स्थिती वीहीत पाळण करावे ६६ अनंत निर्गुण पती आणि
स्थान पावोनि होसी सुखसंपन्न या परी वेद गौरउन स्वाश्रमा बोळविला ६७ तेणे
स्वस्थळा जाउनि जाण तिघे शिष्य केले आपण त्याचे निसंगे स्वधर्माचरण गुरुचिं
तनें वर्तावे ६८ गुरुग्रही भोगीले क्लेश ह्मणोनि काज न सांगे सिष्यास पिंजरि
यामाजी पक्षी जैसे तैसे पाळी शिष्याते ६९ तेणे उतंक सिष्य सुमती ग्रहीं ठेउ
निरक्षणार्थी जन्मेजय याज्ञासत्राप्रती यज्ञालागी स्वयें गेला ७० मागे भार्या ४
परम तारुण्य रुतुस्नान जाली येकुदीनी कामानळे पिडता मनी पुरुषसंगा
अपेक्षी ७१ उतंकाते पाचारुनि ह्मणे गुरु तु स्वरूपली मा मी आज्ञापी तुजला
गुनी अलोट आपे सर्वथा ७२ यालागी माझा मनोरथ पुर्ण करावा न विचारि
न ऐकोनि येरि आळाहीन कर्णद्वारे हस्तकी ७३ ह्मणे मात्रागमन दोषाब्धी ऐसे
प्रगट बोले वेदी आणी निराधी भेट विधी ते गुरुआज्ञा हि असेना ७४ ह्मणोनि
भुजंगा न घाली हात न उगे निर्जन री गेला हरित यावरी स्वल्प काळे तेथे वेदविग्रह पातला ७५

त्यासर्वज्ञजाणो निसकळ लणोईश्वरांश केवळ ऐसा निर्विकार निर्मळ वरीलाध्य
सेलयेरवाद्य ७६ वनितामनोरमयेकांती आपवाहोउनि पुरुषार्थी नेपेजोनि
विकल्प चिती तोचिशंकरह्मणोया ७७ विजनिलाभलीकनकलोहे दृष्टीलाव
रीलोटिपाये ऐसी निलोभता लाहे तोशंकरह्मणोये ७८ जयाआधीनमनइंद्रीये
नमनिसुखदुःखाचेघाये छळिनाहीपरीक्रोधनये तोह्मणोयशंकर ७९ सकळह्या
नियाचा रावो जितेंद्रियदिव्यदेहवो ऐसा मासानिश्चयभावो सत्यसत्यत्रिवाचा ८०
जयाईश्रीयनियमनाही तोचिस्वनाशुकरासमानपाही आपपरावेहेकाही न
विचारिता स्वीकारी ८१ ऐसामानवोनिमनी शीष्याबोलविआज्ञापुनी येह्मणे
काहिवचनी गुरुदक्षणामग्या देणे ८२ गुरुह्मणे सर्वपावले शीष्यह्मणेमजनवाटे
भले यावरीस्त्रीयेनेविचारिले इछीनकाहीयासांगे ८३ नेह्मणेपुतपशुपाळपती
दिव्यकुंडले लेईलीकानी तेमजदिधल्या आणोनि गुरुदक्षणापावली ८४ आ
जीपासोनिचौपेदीनी मंगळमत्रमंडपस्थानी लेउनिबैसपुण्याहवाचनी ।।\

ऐसेकेलेपाहीजे ८५ अमृतश्रावीमहीमोल्हे पञ्चरागमणीकुंडके तेमजदेसी
तरीपावले दक्षणालंगतुरुचे ८६ आज्ञाघेउनिचालिलायेरु मार्गे देखीला
वृषभधोरु यावरीआरुढलानरु तेणेगोमयवोपिले ८७ ह्मणेहेभक्षीरेबाळका
येरेआज्ञेनेसेविलेदेखा हस्तपुसोनियामुखा हरेपुढाराचांमके ८८ वनेभग
वउलंघुनि पावलापुष्यरायाचेसदनी ग्रहाजाउनिआज्ञीर्वचनी मस्तकीगी
दिधले ८९ पुष्यह्मणेचोजअस्तुत मनुष्यकैसेपावलेयेथे दंतोंतपुसनापैयथा ५
धगमनहेतुसांगीतला ९० गुरुच्याकार्यालागीपोळ दुरीपानलीधलनिर्धीर ॥
ग्रहस्तह्मणेअतिसुंदर कुरुआलीसर्वथा ९१ मांगजाईरहीआतोता पत्नीस
सीपतिव्रता तिसीतिसांगोनिरतांना मागोनिघेईकुंडले ९२ जनकप्रवेशनिकेत
नि नवग्रहामाजीनदिसेकोण्ही बाहेरपानलापरतोनि ह्मणेतेकुंडलेनेणवे ९३
येरुह्मणेउचितअसेलमुख्य क्षाळीचरणद्वयहस्तक आचमनकरुनिसाम्यक
जाईह्मणेमागुता ९४ जाउनिपाहेब्रह्मचारी नवदेखीलीजेसीगौरी

नमस्कारोनिजोडिल्याकरी समाचार निवेदी ९५ तुझीयाचुंडतोचा
काम मासी याउल्प निसी परम यालागीपानले दुर्गम माहापंथ
क्रमुनी ९६ निनपनिच्या आसेकरुन कुंडले ब्राह्मणादिधल्लीदान पुष्प
ह्मणे उद्यसांगेन तेनु ऐके ब्राह्मणा ९७ हे कुंडले अमोल्यनेजे बहुवेळा
तक्षक नागराजे मागीतलीपरी मन मासे नेदिचमैत्री सांडुनि ९८ तोतु
नसिकरिल हुमती सांभाळुनि जाईजेपंथी मागुनि ह्मणे अजोचीनि
धी आद्यमसरहीसंपादी ९९ संकल्पयासूनिकल्पो तु मंत्री अनवा
ढितानालापाची निवाल्ले देखोनि परमश्रोत्री उतंक कोपे कोपला
१०० ह्मणेपर्युषीत अन्न आदी देसी मज देखुन नाकाळजाउनिया
नयन अंधहोईमंदांधा १०१ ग्रहस्त ह्मणे मी सोवळपणे सहसा
शापदपकरोनेयो नविचारिता हा द्रनष्ट अनर्थ केला मजवरी २

निरपराधेंआपिलेपाही नरीअपत्यहीन होमीलकाही ब्राह्मपाल
पोलटिकेनाही पात्रदृष्टी विलोकी २ नवग्रहस्नरो धुनि यापाहाने
अनुकाश्चाणीकेरायुक्त हे देखो निशांशंकीत शब्दकाही नबोले
४ उ.नक्षत्रप्रहस्ता ने अभसकेशीत माल देउनि शुचिआपोक्ति
ने बोलसी हा प्रथम १०५ पुष्पसणेमुक्तकेशी मायेमोनिवेदिले
अन्नासी नेमी संयोगास्तुपारासी क्षमाकीजे सर्वरूपा ६ बाल्या
बोलिउआपशब्द क्षणयेक होउनियां अंध मु माउनिच हुंअंत
शुद्ध होसी सर्वदेखणा ७ मातेशापदिधला रोषे नोपरिहारी
प्रसन्नतोषे येरक्षणे नवनि ताऐसे ब्राह्मणहृदयबोलिजे ८ इसचि
याचेहृदयजाण अतीकुरगरुकरुणाहीन यालागीउआपापेंकून

मजपासुनिनपावसी ९ उनकलणेअसुद्धयन्न व्यसनामानेआपवचन
बाधिनालेसयजाण कृपावळेगुरूच्या ११० ऐसेपरपस्परेपाहो समाधा
नकल्सुनितिही कुंडलेघेउनिलवलाही उनकेनेपुनिनिघाला ११ तुरेजान
सेवातवेगे क्षणक्षणापाहातसेमागे नवअंतरीपाडीलागे क्षणोक्षयेक
येवूसे १२ काहीदृष्टीपडेनपडे उनकेधावघेतलीपुढे कंरशोकलाउदक
चाडे तृषानवळेव्यापिले १३ नववापिकादेखीलीहसी कुंडलेरेवोनिजि
व्याकाठी माजीउनरोनिव्यजुंकीपुटी तोयप्राशोजवकरी १४ ननतक्ष
केवेगुकेला कुंडलेसवरघेउनिगेला देखोनिउनकधाविनला पागेला
गेलववलाहे।। ११५ ब्राह्मणलागलादुखोनिपाठी तक्षकनिघेमहीचेपोटी
पानाळमेदुनिसवटी नागभुवनिमेवरो १६ उनकहावेमरलापोटी दंडका
ष्टघरोनिमुष्टी हाणोआहारिलीपुष्टी धरित्रीच्याआवेरो १७ हेस्वर्गीहुनि

अमरनाथे दृष्टीदेखीले करूणाभरिते शरीरनाजालापेवज्राने छीद्रध
रतिपाडावया १५ आज्ञा होताचवृत्तसंमोली धरासेदलीजगातिलक्षी
उत्तकप्रवेशोनयाबीळी नृवपाताळीपावला १९ देखेसर्पाचेद्वीपभुवने
पक्षीणीचीक्रिडतिस्थाने ब्राह्मणनिर्भरअंतःकरणे नागवर्णिकोरित्तसे
२० नववाग्मीयदेखेनयनी नेतुकारश्रियादोन्ही स्वेतकुंभातनुधरू
नि उकळितातिनिकुरे २१ वृत्तयेकद्वादशाधर नृपाजवळीषडकुमार ८
पुरुष येकुबैसलाघोर प्रतिसीतअसती २२ नेपोसकेतदाउनिकरी ल
णईश्वाचेभवनकरी नोकुपालुयेअवसरी ईश्वानुसीकुरविलू २३
आसावंदुनिब्राह्मणकुमरे जोडिलाकरिसुखनिर्भरे पुजोआदरिले
सुरेश्वर राक्षसुमनिआपुलीया २४ म्हणेजयजयाजी सहस्रनयना
शैलपदळणाशाचिरमणा त्रैलोक्यावरिनुसीआज्ञा धवलमायमीर

वनसे १२५ मर्यादा रेखोनीथ्यानी सिंधुसीयाव याक्केचीमाही ॥
उदयाचळावरीगभस्ती उमानकेनिरांती २६ कुंभकुंभधरोनि
वौरी शेषनिर्इकल्मांतवरी मध्यउनतावयाक्षपोभरी धैर्यपोरियान
के २७ ग्रीष्मकाळसरनक्षत्री भरोनिल्वाब्धीचेपाणीपापीमेघ
सीपुनियाधरणी धान्यमंडीनकरावी २८ मसकाळमारकपरम तो
आयुष्यअसतावाकुडिरोम करोनशाक्केयेपोनिधर्मनुसेआस्चेथ
लोट २९ वज्रधनसिवनगोहा शत्रशाचुनमोनिहंना गौरवर्णवटीये
विना कुछाबेरेसाजीरी ३० जिहीलोकीसयासत्य मापीराहाटे
ऐसीयप्रगटगुस नेजनुआणसीयपाषू सवरूपनाघडूणउनी ३१ ऐसीय
स्वामी सर्वसमर्था करूणाकीजेमजअनाथा सद्गुरुवरदाकुसुमीमा
धा भरेमासानेवुरी ३२ ऐसेस्तवनकरिनगाढे श्चेतपुष्पदेखलेपुढे

पुरुषम्हणेरेबाळका तोंडे अपानयाचे फुंकीपा ३३ वहनानळी अपान
फुंकी तवकर्पीन यन मुखीनासीकी त्याचा धडखुळ आमसखी धुम्रे
पातावळकोंदले ३४ सर्पम्हणतिमांडलामळये मस्तकेंसाहितीको
उलवायो तेवेळीधाकेकर्दनन यो कुंडलेआयो। निदेतसे ।३५
ह्मणेभजसापडली कानची तुमीऐसीनसांगेकोण्ही आताक्रोधश
मकरोनि कुंडले घेतनिजाईजे ३६ तक्षकसांगेनियावरी पुरुष
ह्मणेयावारवरी आरदोनि निर्वीषिकेटी गमनपंथीबाळका ३७
येतवंदोनिवारवरीवळघे कौतुकेपातयापातेनलागे वेदशास्त्र
मापातलावेग चतुपदीनीसाहकीपा ३८ नमस्कारनीमडपस्था
नी कुंडलेपुजीली आचार्यपेली गुरुपुसेबाळकानयनी॥

आश्चर्यकारि हे देखीले ३९ पीष्येकुपीतीससुखवुधा नकुळेनेमजसां
गिजेआता श्रीगुरुह्मणे मागीजाता पहिले वृषभमेटला ४०
तोजाणाईश्व अमरपती वृषभकोळखवे एरावती मुनपुरीशावेपि
लेहाती तेपीयुष्यमारावीले ४१ जेणेविषेह्मणा चामुवनी कळा
पासुनजालेयालागुनी मासापरमप्रियह्मणोनी तुजनिर्वाणी
रक्षीले ४२ तंदुक्कारिणीदोघीवनिता याज्ञापधीताविधाना
दिवसराचि नहता स्वेतहस्थानंतुने ४३ चकुजेका द्वादशाधार तो
द्वादशमासेपीसवंत्सर साहील तु तेषडकुमर मसक्षछत्री दाखवि
ले ४४ पुरुषजाणसुभंजन अश्ववोळखतुनाशान ऐसेसांगो
निआंळीगया स्नेहेसिव्यासीदिधले ४५ माधान्तुनिउदारकर

वरहेनाजालाश्रेयस्कर यापरीबोळविलाकुमर उत्तंकतेणेस्वाश्र
मा ४९ नोस्वाश्रमावीश्रामोनी तक्षकद्वेषस्मरोनिमनी कुरुक्षेत्रा
प्रतिजाउनी जनमेजयातेभेटला ४७ ह्मणे रायाविचारचतुरा ॥
सकारणाश्चपरिसोंडनिपरा नीःकारणकर्माचाराकरिताक्रोण
पुरुषार्थी ४८ तुसीयापितियाचाचेतलाप्राण यासपापीकरा ९
वेहरुन हेकानुजने हेनिस्मरण तक्षेश्वरकोपीहो ४९ पितृसु
उत्तरऐसालाधु राजहृदयातुनि क्षोभु सर्पछित्राचाआरंभु
करिताजाला तो ऐका १५० कपिलेपवित्रतुव्यास्थान सत्सीष्ठा
चेतीजंतलक्षया संहतुजनेपाविजेजाण धर्मार्थकाममो
क्षादी ५१ ईतिश्रीमाहाभारतेआदिपर्वणी पुढंपुत्रोमा

आस्तिकाख्यानी वदेत्मुक्तेश्चराचिवाणी नेपंडितीपरिसी
जे १५२ इतिश्री माहाभारते आदीपर्वणीमसंगहीतिय ॥
येपुर्णस्तु ॥ श्रीशुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्री श्री श्री

31/2

श्रीगणेशायनमः सौति ह्मणे सावधान ॥ शौनिका तुझे पूर्वकथन ॥ भृगुवंशाचे महद्व अ॥३
ख्यान ॥ परिसे परमपवित्र ॥१॥ ब्रह्मयाचे दाहा कुमर ॥ मरिचि अंगिरा चतुर ॥ पुलस्ति पु
लह उलस्व थोर ॥ आणि भृगु माहा मुनी ॥२॥ वशीष्ट आठवा दक्ष प्रसिध ॥ दाहा देदे
वरुषि नारद ॥ ब्रह्म नीष्ट परम वंद्य ॥ जो का आंष वीष्णु चा ॥३॥ पाल सात्तवा भृगु आ
पण ॥ तयाचा पुत्र नामे च्यवन ॥ याचा प्रणि तिनंदन ॥ रुरु जाणतयाचा ॥४॥ सा रुरुचा
सुना कसुमति ॥ याचा शौनिक तूं यक्षिती ॥ परमधार्मिक विवेक मुर्ती ॥ कालसार्थ
कपेतु ह्मा ॥५॥ तया भृगुचि पवित्र वनिता ॥ पुलोमा लावण्य सरीता ॥ आश्रमिं ठेउनि
या वीहिता ॥ आनुष्ठाना रुषि गेला ॥६॥ मागे राक्षस समहाक्रुर ॥ आश्रमा पातला कामा
तुर ॥ कुंडि देखुन वैश्वानर ॥ बोलता जाला तयासी ॥७॥ ह्मणे गाईचे निजनके बोली ॥
पडिले मजला गीदउ केली ॥ यावरि भृगु ते वोपिली ॥ असतस धर्मे सर्वथा ॥८॥ तरिय

थायबोलेकां शब्दु ॥ होय कीनोव्हे माझीवधु ॥ संकटिपडिला ज्ञानवेदु ॥ उत्तरकांहिस्प
रेना ॥ १९ ॥ होय म्हणता दुराचारी ॥ इतेनेईलबळकारी ॥ नव्हे म्हणता माझीयासीरी ॥ अ
सत्यकाहीस्पर्षेला ॥ २० ॥ पावक म्हणे पुलोम ऋषि ॥ पहिलेमोतवदला जेसी ॥ घडेतरि
वीचारुमानसि ॥ ब्रह्मसुत्रप्रमाण ॥ २१ ॥ यावरि पाणि गृह्णवीधि ॥ भृगुने केली ति
लावण्य निधी ॥ इतुके जे दोमात्रशुधी ॥ वीशाषकाहि नाटवे ॥ २२ ॥ साक्षिबचा आश्रयो
होताकांहीं ॥ राक्षस धावीन्नला लवलाही ॥ पुलोपमावाढ नियाबाही ॥ बळे घेउनि मा
चालिला ॥ २३ ॥ आल्हादुनि राक्षस वेग ॥ बाहु उभारोन अति कर्केश ॥ पुष्टीवादु निनतांत्र
सा पावा नियेरि अक्रंदा ॥ २४ ॥ धाकु गर्भेगळाला पाटी ॥ तो सांडला भ्रष्वित ठि ॥ तेज जैसा
सुर्येकोठि ॥ कींवा पावक प्रळईचा ॥ २५ ॥ तेगर्भ प्रभा देखतानयनि ॥ राक्षसभस्म जाला
ते चिक्षणी ॥ जेसे रूद्राक्षा चा वन्ही ॥ स्पर्षेता काम दग्धला ॥ २६ ॥ मोहकवळुन गर्भाते ॥ पुलो
मा करीत दीर्घ रुदनाते ॥ गगनि देखोनि ब्रह्मयाते ॥ दुःखवार्ता निवेदी ॥ २७ ॥ तीच्यानेनोद

केविमल॥ गर्भ परी घींपवित्र प्रबल॥ न दिलो टिळिआतू विशाळ॥ बिंदु सरितायाना
वी॥ १९॥ रगुपातला अश्रमाते॥ तवदा घेद विली अनर्थसुत॥ हृदय पिटोनियाहाते॥ प्र
थिवीरि पडियेलि॥ २०॥ धावा निवडीलागी पुसतु॥ कवण केलाहा अनर्थ॥ येरें सांगि
तला वृतांत॥ राक्षसाचा वर्तलाते॥ २१॥ सा क्षपुसी दे मजला गुणी॥ आसयचुक
वोनि बोलतां वचनी॥ तयावरी निघात करुनि॥ दुराचारी पळाला॥ २२॥ रुषी बोले
क्रोधायमान॥ सासया चे कायेघेणे॥ मोन्य धरोनि घेतु दावणे॥ हातेजेसी खा
टका॥ २३॥ आसय वदोन पुढी लाचे हील॥ करीता जोडे सर्वसुकृत॥ सत्य जोडे
परायाघात॥ याहुन पाप आसेना॥ २४॥ जेणे प्रकारे परोपकार॥ घडे तोचि पवि
त्राचार॥ परातपीडा करी थोर॥ तोधर्मचीआधर्म॥ २५॥ सणोनि कृतघ्नतु
नामा॥ तुचराक्षस पापकर्मा॥ आन्याय शापघेई आधमा॥ होईसर्व भक्षकु॥ २६॥
मग प्रोक्षोनिमंत्रोदके॥ उठविता जाला स्त्रिबाळके॥ च्यवळा झणोनि कौतु
के॥ च्यवन नाम ठेविले॥ २७॥ शापा पमाने रुसलें वन्ही॥ लपाला न दिसे त्रीभुवनी॥

आदिप°

जठरीमंदावळीमंदाग्नि॥तेणेतळमळेसमस्त॥२७॥व्यापारआकर्षूणआनळ॥ आध
दोन्हीमुखेसाकिलेप्रबळ॥ईद्रादिकआमरसकळ॥पीडोलागलेउपवासे॥२८॥ ॥२
तेव्हेळीहरीहरादिब्रह्मदेव॥भृगुसीप्रार्थीतेजालेसर्व॥वोपोनिउझापगोरवा॥वि
श्वानराबुझावी॥२९॥भृगुह्मणेहादेववक्रा॥सर्वभक्षकपरीपवित्रा॥हारुषेस्वासु
धाचामीत्रा॥स्वव्यापारआनुष्टे॥३०॥आसोयाचेवचनेमार्गचीपाही॥पुढासुकं
न्येचागई॥पुत्रजन्मलापवित्रदेही॥प्रतीतनामतयाचे॥३१॥याप्रतीतीचेवीर्या
दक॥घृतातीचाउदरीदेखा॥पुत्राकेरीवीरुढलेदेखा॥रुरुनामतयाचे॥३२॥रुरु ॥२
सीप्रेमद्वरेच्याठाई॥शुनकपुत्रनिपजलापाही॥तीयेप्रमदेचेकाही॥चरित्रजे
कारुषिही॥३३॥गंधर्वआणीमेनिका॥क्रिडार्थदोघेनीघाळिदेखा॥येताप
तळीसुलोका॥स्थुळकेतुरुषिवना॥३४॥तेथआचरतीभोगकर्म॥क्रीडाक
रीतीसुखसंभ्रमे॥गंधर्वरेतेकंन्याजन्मे॥जातीपद्मीनदीव्यास्त्री॥३५॥की

डाघर्प जालिया दोघ्ही ॥ बैसोनि चालिली विमानी ॥ कंन्या सांडीलीत यवेनी
ते रुषीने देखिली ॥ ३६ ॥ नेउन श्नेहे पाळपा करीते ॥ रुरुपावळा आवचितां देख
तां चक्षणी मन्मथा ॥ वस्य जाला तात्काळी ॥ ३७ ॥ कामानळे संतप्त देखा ॥ ग्र
हा येउन सांगे जनका ॥ स्थुळकेश्याचि कुमारीका ॥ परम सुंदर नेटकी ॥ ३८
ते मज करीसी जरी अंगना ॥ तरीच रक्षी पया प्राणा ॥ न घडे तरी हा देह जा
णा ॥ सिघ्र काचे सांडीन ॥ ३९ ॥ प्रमित येउनी भ्यावनासी ॥ प्रार्थिला स्थुळके
श्या रुषी ॥ कंन्या मागोनी कुमरासी ॥ वाग निश्चयें नेमीला ॥ ४० ॥ भंगु देव
नक्षत्र पाही ॥ लग्न धरीले विळंबे कांही ॥ सुखसंभ्रमे आपुले गेही ॥ सा
सुथीले मांडीले ॥ ४१ ॥ कंन्या आस तां पिता पासी ॥ आकस्मात ये केवी
वसी ॥ काज करीतां आश्रमासी ॥ संपर्दंष्ट्रीत जाली ॥ ४२ ॥ तीचे प्रेत आ
लिंगुन ॥ रुरु करी दीर्घ रुदन ॥ गुणलावण्य आठउन ॥ पिटी वदन हस्त

कोध ४३ सणे कृतातारविनंदना ॥ कृपेनाजीववी मंमागना ॥ म्याजोडिली
या सुकृतधना ॥ पाळटुईच्यादेतसा ॥ ४४ ॥ संतमहंतसाधुजना ॥ देखुनिआ
दरें प्रस्फुरच्छाना ॥ केलेंअसेलतरीसाम्रा ॥ णिघोपरतोनिशरीरी ॥ ४५ ॥ आ
याचितगा जिलेरूपें ॥ लोनिर्मुक्तगुप्तदानें ॥ केलाअसेलतरीयापुण्य
प्राणपरतोप्रियेचा ॥ ४६ ॥ मीच्याआणिशापाचिगोष्टी ॥ लावोनिदुर्ज
नकरीलीकुटी ॥ तेथेपवीत्रसुटलेपाठी ॥ असतीतरीहेवाचोका ॥ ४७ ॥ ॥ ३ ॥
दीनपरदेशीपीडीतारोगी ॥ साचासाभाळआपुलेअंगी ॥ केलाअसेल
तरीहेवेगी ॥ प्राणपरलोशरीरी ॥ ४८ ॥ अनाथप्रेताचियादहना ॥ योवन
दरीद्रीयाच्यालग्ना ॥ साह्यकेलेंअसेलकवणा ॥ तरीयाप्रेणाहोपा
वती ॥ ४९ ॥ ईयचेसुकृतश्रेष्ठरमुखे ॥ ऐकीलीआयुष्यसर्वथाके ॥
जैसालाहेंप्राणप्रीयुषे ॥ रिघोपरतोनिशरीरी ॥ ५० ॥ ऐसीयापुण्या

चा परी मळा॥जगलाआसे तुआकुमाळा॥तरीहेमायेगुपावे ह्मा घा॥चाचो म्हणु
नि विलप तु॥पश्॥शोककरीनांनिरंतर जनी॥दुःखवारी तेनाही कोण्ही॥आंतरिक्ष
वीमानन यनी॥देवदुत जाले होते॥प२॥तीही खुडुन विमानगानी॥पाहोडेले
तयाचीस्तीती॥करुणाशब्देअैको निचिती॥कळवळीले कृपाळु॥प३॥अंतरे
येउनबोलते जाले॥आर्ध पुण्य दे आपुले॥ईचे देह होय जाले॥अैसे यत्न विचा
रा॥प४॥हेम आमुचा मीत्र जाण॥सहसा न मोडी आमुच्या वचन॥यासी ऊ
र्युनईच्या प्राण॥मारु तादे हवर्तउ॥प५॥रुरु लोटांगणे घालिक्षीती॥च
रणांगुष्ट धरुनि दांती॥आर्ध आयुष्य दान हाती॥उदकयाचे घातले॥प६॥
तीहीजाउनसीघ्र गती॥धर्मराज दक्षण पती॥पार्थुनीया परमभक्ती॥
समाचार सांगीतला॥प७॥अैकोनि आदियाचा बाळ॥हुसादंडकेदि
नदयाळ॥ह्मणे तुमचा शब्द सुफळ॥केला आह्मी सर्वज्ञ॥प८॥तुमचाव

आदिपर्व चना कारणे जाण॥ तयाचे आयुष्य तयासरणी॥ भार्येसहीत तया संपुर्ण आयु अध्या
ष्यवंती हो सुखे॥ परी सावद जाली प्रमद्वरा॥ रुरुचिया सुखसागरा॥ पार ना ॥३॥
हीसा आवसरा॥ स्तवेन करी तुजाचे॥ ६०॥ ज्ञपे पवित्र ये संसारी॥ धन्य धन्य परो
पकारी॥ सकळकीर्तीविना शिरी॥ शिरोमणी तुये क॥ ६१॥ जी हो आपुलीयास
र्व त्रयेत्ने॥ पराचे क्लेश परीहरणे॥ श्रमे निपुढी लासी सुख दावणे॥ तोये क
धन्य संसारी॥ ६२॥ प्रेरणा न करी तो संकटी॥ कृपे ने आनाथ घाली पाठी॥ ॥४॥
केलाउ पकान बोले होटी॥ तोयेक धन्य संसारी॥ ६३॥ आपणा समान पु
दी लासी पाहे॥ पराचे तोषे तोषीला हे॥ आण क्लेशे क्लेश तुजाये॥ तो
येक धन्य संसारी॥ ६४॥ परो॰पकारी वरी लानसता॥ विधवा से पतीना
शावंता॥ जैसी नाके विण वनीता॥ श्लाघ्यता मागनिसौंदर्य॥ ६५॥ उपका
र विण जे जन॥ ते जाणावे हीन पाशाण॥ तनधन आवे लाभ इच्छेने॥ आसे

माखुनि सांडिले॥ दधीचि उपकारही न समर्थ निरु॥ तो प्रेत देह शृंगारु॥ मग देवा
हुनि वाद्य गजरु॥ दइ नोर्थ नेता सत्वर॥ ६७॥ आसो पवित्र परोपकारी॥ देव
दुत निज निर्धारी॥ याचिये याचरणरेणु वरी॥ देहे सांडो पाडे माझें॥ ६८॥ ऐसी करु
नी परम स्तुती॥ प्रीया घेउनी आश्रमा प्रती॥ आला परतो न विसरे चित्ती॥ केला
उपकार सर्पाचा॥ ६९॥ पीयाने पाहुन सुलग्न॥ रुरुसी वोपिले कंन्यारत्न॥
परि घर्हिरण्य दिधले दान॥ ये घा राक्रिया आवडी॥ ७०॥ लाहो नि ईछसारि
खे फळ॥ रुरु पावला सुखकल्लोळ॥ सर्प आपराध सर्व काळ॥ आठवो नि संत
पे॥ ७१॥ तो द्वेष धरुनि अंतरी॥ लोहो दंड घेउनी करी॥ द्रष्टि पडिले सर्प
मारी॥ बीळे वारुळे शोधुनी॥ ७२॥ कोण्हे ये केदीवसी॥ कोडे वनउपवने स्थ
ळि ळाहींडे॥ तवं दुंदुभी आजगर पुढे॥ महा विशाळ देखिला॥ ७३॥ दंड प
उलाले निकरी॥ घाव घालु गेला शीरी॥ भुजंग म्हणे करुणोत्तरी॥ सावध

आदिपर्व

होयेब्राह्मणा ॥ ७४ ॥ अपराधीया तें पुण्यपुरुष ॥ प्राण गेलीया नेदी त्रास ॥ निरा आध्या ३

पराधे माझा ना दिश ॥ तुकां करूपाहा सी ॥ ७५ ॥ कर्म सुखदुःख भोगीती प्राणी ॥ लोहहू

इ धरावा अंतःकरणी ॥ जीव मात्राचीया हो जनी ॥ हिंसा कर्म उदीत ॥ ७६ ॥ ऐसेन

करावे द्विजवर्या ॥ जीवमात्री धरीती दया ॥ परम कल्याण होतया ॥ सर्वकाळ वा

र्तते ॥ ७७ ॥ सर्वभूती परम दया ॥ भूतापासो निवारीस्ते तया ॥ कल्याण तेहि ना

हीयेय ॥ वचना माजी यथार्थ ॥ ७८ ॥ ऐकोनि अजगराचि मात ॥ चमत्कार लोप

रमती सुत ॥ उगारीला होता हात ॥ तो आवरीला माघारा ॥ ७९ ॥ म्हणे तु कवण

कवण ये विधी ॥ ययातामस देहाचे बंदी ॥ पडिला असे तें आधी ॥ सांगीतले पा

हिजे ॥ ८० ॥ उरग म्हणे खगमनामा ॥ अग्निहोत्रिया ब्राह्मण .... ॥ मे उसाबि

तो बैसीया कर्मा ॥ भोगीता तापत्रते ऐका ॥ ८१ ॥ ऋषिने करीत असता जपु ॥ क

रोनि वस्त्राचा विशाळ सर्पु ॥ समीप ठेविलां म्हाकं पु ॥ पावता जाला तपस्वी ॥ ८२ ॥

सर्पसर्पम्हणुनीहाक।देताधाविनलेविप्राइके।करीमलाणतासर्वलोक।हस्य
करूलागले॥८३॥विषादेमुनीसीचढलाक्रोध।म्हणेदुर्जनआमर्याद।योग्या
योग्यनेणोनिमेद।चेष्टाकरीश्रेष्ठांचि॥८४॥राजाकोपीतपस्वीरोधु।बीळाप्र
तिष्ठितुप्रसिधु।ईहीकरीताहीविनोदु।परनोन्ज्ञाहानेनकरीती॥८५॥म्हणे
निआम्हांसीविनोदकरणें।हाअनर्थमोलघेतलायेणें।आजगरुशरीर
धरुनिप्राणे।दुखभोगीचीरकाळ॥८६॥तेणेशापेभोगीक्लेश।आसातुवांसां
डोनिर्हिंसा।सकळाभूतींस्नेहसरीसा।करीतांसंतोषपावसी॥८७॥जन्मेजया
चेमहासत्री।सर्पचजळतांपावकचक्री।तेथेआस्तीकमहामंत्री।रक्षीला
जालाकृपाळु॥८८॥तैसीदयाधरुनितुवां।विश्वरुपेवासुदेवा।भजावेहेजा
पासवा।साधनाचेनिजफळ॥८९॥तयाआस्तीकाचेचरीत्र।रुषीसुखमहा
पवित्र।ऐकसीतेव्हातुझेश्रोत्र।होबर्मितेनीवतीला॥९०॥पार्थ्युनमागताउ

॥आदिपर्व शाप वचन॥ रुषीसंपणे रुरुचे दर्शण॥ होते क्षणी तात्काळ जांण॥ मनुष्यत्त्वपा आध्या ॥३॥
वसी॥ ११॥ ऐसे बोलिला द्याा वचन॥ तेपासुन पाहाला जांण॥ दैवे जाले तव दं
र्शण॥ मनुष्यत्त्व पावावया॥ १२॥ ऐसे बोलत असतां पाहा हो॥ भुजंगपावला
दिव्यदेहो॥ परस्परे भावे निःस्नेहो॥ जाले जाले ध्याआश्रमी॥ १३॥ इतिश्री भार
ते आदिपर्वणी॥ नवरसरंगी वरदायीनी॥ मुक्तेश्वराचि वागभवाणी॥ खेळे
ख्यानंदगोधडी॥ १४॥ इतिश्री आदिपर्वभारत॥ प्रसंग॥ ३॥ समाप्त॥ श्रीगो ॥६॥
विंदगोपाळकृष्णार्पण मस्तु॥ श्रीरामचंद्रार्पण मस्तु॥ श्री रस्तु॥ शुभंभव
तु लषारस्तु॥ श्रीरामजयराम जय जय राम॥ श्रीराम जयराम जयजय राम॥

॥श्रीगणेशाय नमः॥श्रीसरस्वतीयनमः॥श्रीगुरुभ्योनमः॥ श्रीरामस
मर्थ॥ शौनकादिक माहारुषी॥पवित्र नैमीख्यारण्यवासी॥ पुसती
पौराणीकाकैसी॥आस्तिकाचि मुख्यकथा॥१॥सौतिह्मणे प्रसंग आले॥
सांगण्या आधि स्वामिने पुसिले॥आर्वादुचे आवधान केले॥सर्वज्ञ
तुह्मी सर्वथा॥२॥जरत्कारुनामा ब्राह्मण॥करीत असतां पृथ्वी आट
ण॥गर्तेमाजी पितृगण॥अधोवदने देखिले॥३॥दुर्वावल्लीने उर्ध्व ॥१॥
चरणी॥गोउनी तल्ली आधोवदन॥लोंबतां देखुनआपण॥पुसता
जाल्हा साक्षपे॥४॥तुह्मी कवण कवण्या आर्थी॥भोगीतसा ऐसी द्रग
वस्था॥यरी ह्मणती व्यर्थ सांगता॥श्रम हो ईल आगळा॥५॥वंश जा
लियासंलतिहीन॥पितरा आधोमुखे पतन॥ते आह्मास प्राप्ती व्यस
न॥ये पो का ळे जा हलें॥६॥तुणरजुच्या स्वल्प्या धारी॥चरण दिसतोस

पाभंगुर॥ संततीमाजीयेकनर॥ मत्य माये उरलासे॥७॥ तो दिग्महस्ता
श्रमविरहित॥ नाहिस्त्री नापुत्र॥ पस्यातापसी होउनि यातीयेतीर्थी॥
आटपाकरीतवैराग्या॥८॥ यहीयेउनिस्त्रिसंगी॥ संततीवाढतीकरी
तीजगी॥ तरीआमुचेवास्तव्य स्वर्गी॥ आक्षयीहोतेयाचेनि॥९॥ तुणातं
तुसीआहोरात्री॥ सुषकखुंडितादीसेदंती॥ तोपेसेवर काव्हगती॥
आयुष्यहरितपाचे॥१०॥ पुससीतयाचे आभीधान॥ तरीजरत्कारुअे
सेज्ञाण॥ परीसोनिपुर्वजाचेवचन॥ स्तब्धजालातपश्वी॥११॥ ह्मणे
बळत्कारुकर्माचा॥ मजचिलागलासेमधयाचा॥ परमक्लेशमानु
निवाचा॥ वदताजालातयासी॥१२॥ ह्मणे होजे कावडिलतुझी॥ जर
त्कारुनामेतोमी॥ वीगतवासनासर्वकामी॥ परिहसेकटसांगतो॥१३॥
तरीमजसारीखिनामगुणी॥ भीक्षसाटीपवीत्र कोण्ही॥ कंन्यावो

आदिपर्व

पिळतरीतेयहणी॥ करोनि ग्रहस्तश्रमी होणे॥१४॥ जरेनेजाहळादे प्रसंग
हजजरु॥ यालागी नामे जरत्कारु॥ ऐसी याते कंन्यसी वरु॥ करीळ ॥४॥
कोण ते कळेना॥१५॥ तेही नामासी सरी॥ ह्मणत असती लजरत्कारी॥
ऐसा योग घडेल तरी॥ तुमचे वचन होसुखें॥१६॥ ऐसे बोलुनि जाता
जाला॥ सकळ पृथ्वी सोधुनी वहीला॥ नागलोका प्रती गेला॥ रुद
केला सुखशब्द॥१७॥ जरत्कारी या नामाची॥ कंन्यारत्न असे ल्या ॥२॥
ची॥ ते मज भीक्षेसी वोपितां साचि॥ ईछिले फळ पावेना॥१८॥ ऐसे
वचन ऐकते क्षणि॥ वासुगिने आपुली भगीनी॥ जरत्कारी करी ध
रुनी॥ जरत्कारासी दीधली॥१९॥ ह्मणे तुज लागी बहुत काळ॥ राक्षि
ली होती वेळाळ॥ ईते जागी करुनि विमळ॥ ग्रहस्ताश्रम संपादी २०

श॥तुझा प परीहारार्थी॥उपाय वदला प्रजापती॥तयालागी दिधली
होती॥आजीमासी आनुआहा॥२१॥ऐसे सांगे निजादरे करी॥विधि
ने वोपिली जरत्कारी॥पुढे जन्मला तीचे उदरी॥आस्तीक नामा तप
श्वी॥२२॥जन्मेजय सर्प जाळिता॥कृपे ने जाळा तो रक्षिता॥आणीपि
तुगणा हिस मस्ता॥तपोबळे उद्धरीले॥२३॥मातेने सर्पशाप वया॥
जन्मेजय जाळावया॥तेथे आस्तीक रक्षावया॥कारण कोण निर्धा
रे॥२४॥ऐसे कद्रु निजार्तयामी॥प्रसन्न करो पाहाता तुम्ही॥तरी
रुषी हा अैकाते मी॥संकळीत सांगेन॥२५॥दक्ष प्रजापतीच्या दुहि
ता॥कस्यप स्त्रिया कद्रु वनिता॥सगुण सुंदर पतीव्रता॥तरी मत्स
र दोही तें॥२६॥संवें संतोषवीती रुषी॥वर वोपिता जाला यासी॥से

 हस्त्रकुमरें जन्मती कुसी।।असे कद्रुसी बोलिला।।२७।।बरिष्ठ पवि
त्र परोपकारी।।दोघे पुत्र जन्मती उदरी।।असे सांगुनि वैनताकरी।।
कुरवाळी ली प्रीतीने।।२८।।दोघीसी वोपोनरेतदान।।कस्यप गेला अ
नुष्टाना।।येयाकाळे कद्रु जाण।।सहस्त्र आंडे प्रसवली।।२९।।तेजोप
दोन्ही आंडें।।वैनता प्रसवली प्रचंडें।।ज्यामाजी आरुण आणी ग
रुडें।।देह धरिला पवीत्र।।३०।।वरुषे क्रमली यापांचशतें।।सहस्त्र अं
डे उकलोनि तेथें।।सहस्त्रसंख्या धुधुवातें।।महासर्प निपजले।।३१।।शे
ष वासुगी आहि तक्षक।।ऐरावत कर्कोटक।।काळधा मणीनाचंप
क।।येळापत्र ईत्यादि।।३२।।नामे सांगावीनिवाडे।।तरी प्रसंगीयेती
पुढें।।आसो सर्पाचि जुबाडें।।कद्रुच्या लिविशाळे।।३३।।सवती देखु

निपुत्रवती॥ विनताउ तीवे छपुत्रार्ति॥ संपुर्णदीवस नहोता हाती॥
॥ अंडे येक फडीयेलें॥ २४॥ पुत्र पाहावयाचे चाडें॥ अंडें भेदुनि पाहा
ता कोडें॥ आर्धशरीर चरणाकडे॥ नाहिं तेथें निपजलें॥ २५॥ कंठा
पासुनी वरील अंग॥ आवेवसाकरील सांग॥ मासोदके तळीं नभां
ग॥ लवघवित राहिलों॥ २६॥ तेणे कोपे पुत्र आरुण॥ मातेसीवदे
शापवचन॥ आर्धदिवसन सतां पुर्ण॥ अंडें भेदीले पापीष्टे॥ २७॥
जीचे निहूँ आर्धदीवसी॥ अंडें खंडिलें निर्दय रासी॥ तीच्याचघ
रीहासीदासी॥ सहस्त्रआयने परीयंत॥ २८॥ आतां ऐकायकवचन॥
दुसरे अंडें करीकां जतन॥ सहस्त्र वरुषें होतां पुर्ण॥ आपेआपउले
ल॥ २९॥ यामाजी जन्मेल खगेश्वरु॥ तो करील तैलाक्यउपकारु॥

श्रापजाले दासित्व दुःख भाक ॥ तो फेडिल प्रतापें ॥४०॥ यापरी आरुण
चित्त हती ॥ तो पुढें सूर्याचा सारथी ॥ जाला जयाचे अंगदीप्ती ॥ सुरदीसे
प्रभातें ॥४१॥ दुसरें अंडे गुद स्थानी ॥ ठेउनि वैनताक द्रदोन्ही ॥ उच्चैःश्र
वा पाहावया नयेनी ॥ सूर्यलोका पातलीया ॥४२॥ जयाचिया सौंदर्य
कळा ॥ धवळता लोपी रजताचळा ॥ किर्ति मस्तकमणी चिकळा ॥ इं
द्राचिये निर्धारें ॥४३॥ कां उदधी मथनीचा नवनितगोळा ॥ शशांक ॥४॥
सोज्वळ तेजाळा ॥ दिव्यपुजोनि परिमळा ॥ पुष्पमाळा घेव विलिया
४४ ॥ निटनेटके प्रमाण ॥ सर्व लक्षणी अति संपुर्ण ॥ जयाचिये यच
रणी मन पवन ॥ अभ्यासी तीचपळता ॥४५॥ आवलोकुनि आ
श्वोत्तमा ॥ हृदयें म्हसीके विश्वकर्मा ॥ रेखुनराके तयाउपमा ॥ कासी

याच्चियेजावी॥४६॥ च्यारीसहस्र च्यारीशतें॥ च्यारीयोजनेंअधिकतेथें॥
निमीषप्रमाजीदीनमणीतें॥ जोनेतसेनिराळा॥४७॥ शौनकम्हणेसुतनंद
ना॥ उच्चैःश्रवाअनर्घ्यरत्न॥ समुद्रमथनिजाळीयामंथना॥ कैसेतेंहीसांगी
जें॥४८॥ सौतीम्हणेमहामुनी॥ त्पाउच्चश्रवअमृतमथनी॥ तेदिव्यज्ञसारीखें
वचनी॥ निवेदीनपरिसीजें॥४९॥ श्रीगुरुआवज्ञेचादोष॥ यावरीपुर्वीचादोष
म्हणोनिईंद्राचिअैशेष॥ संपतीपळालीसागरी॥५०॥ त्रिदशादशादिनजाले॥
तेवेळीब्रह्मयाशरणगेलें॥ यातेघेउनीपातलें॥ मेरुशृंगासमस्त॥५१॥ ते
थेअसंख्यसुवर्णशिखरें॥ रत्नमणीबंधसरोवरें॥ नानागुहागविया
गव्हारें॥ सिद्धसाधकीवसवीलीं॥५२॥ नानावल्ली नानाद्रुमे॥ श्वापदे
जळचेरविहंगमे॥ विद्याधराचिविश्रामे॥ देतीआरामपाहातीया॥५३॥

नानासरिता शोभती॥ आमोळला लमाचि खापी॥ असा कनकाचळ देखु
नि॥ स्थिरावले सुरव रा॥ ५४॥ जे पृथ्वीलींगाचिसालुका॥ लक्ष योजने उंचीदे
खा॥ रूंद आणी तीतुकीच लीसुमीका॥ बतीस सहस्त्र योजने॥ ५५॥ तेथे वैकुंठीचा
रावो॥ देखता जाला देवसमुहो॥ जैसा प्रकाराचळी नाही॥ लक्ष्मीचा प्रत्य
क्ष॥ ५६॥ सुद्ध सुवर्ण मंडप गहन॥ मणीमाणीक सीव्हासन॥ त्यावरी मूर्ति
विराजमान॥ ईंद्रनीळकीळ वर्णि॥ ५७॥ सहस्त्र फणीचे श्वेतछत्र॥ देखता ॥५॥
दिपला सहस्त्र नेत्र॥ सहस्त्र कळीसी कमळमीत्र॥ प्रभा मागो पातला॥ ५८॥
कनक चंपक गौरपद्मा॥ धरणी दुर्वादळ शामा॥ उभय भागी उभये
रामा॥ कनकदंडे ढाळीती॥ ५९॥ ऐसा त्रैलोकीय कृपहस्ता॥ काळत्रई
आंती शोभत॥ मदनजनक जगनाथा॥ नमस्कारीला समस्ती॥ ६०॥ दिन

देखा निईद्रा दिदेवा ॥ करुणा आलिक मळाधवा ॥ ह्मणे मी सांगेन तो क
रावा ॥ यत्न तुह्मी समस्ती ॥ ६१ ॥ समुद्र मथवा परम यत्ने ॥ आमृत जोडेल प्रय
त्ने ॥ प्राप्त जालिया चौदा रत्ने ॥ क्लेश तुमचे हरतील ॥ ६२ ॥ दैत्य सबळ काळे ये
पो ॥ यासी कार्यार्थि शाम कर्णे ॥ आभिमान सांडोनियां मने ॥ नया प्रतिजा
ईजे ॥ ६३ ॥ कार्य साधावयाचे आर्थी ॥ लीन होणे खळाचे हाती ॥ मी थोर हे
ज्ञान चित्ती ॥ नयाकाळी नधरावे ॥ ६४ ॥ ही तस्वार्थाचि यासिद्धी ॥ आधम
स्तवावे उत्तमे शब्दी ॥ लाज यजुनि परग्रहा आधी ॥ श्रेष्ठे ही परीजा
ईजे ॥ ६५ ॥ आन्योक्तीने प्रसंगी चतुरे ॥ धाकुटे काम सांगीजे असु
रा ॥ आभीमानी येया चरी थोरा ॥ कार्य आनुष्टी तीळे ना ॥ ६६ ॥ तेथे
तुमची पाग रक्षीत ॥ साहे मी आसे कार्यार्थी ॥ ऐसे सी कउनी आम

१ आदिपर्व

रनाय ।। सिंधुमथना प्रेरीले ।।६७।। बळी प्रती आला सहस्त्रनेत्रु ।। आसुरश्र ।। आध्या

पती पुरातन शत्रु ।। वैरोन ह्मणे हा मीत्रु ।। शरण ह्मणोनी आला ।।६८।। गो ।।५।।

रवोनि आसुरराणा ।। ह्मणे ज्यालागी शचीरमणा ।। आला आससी तया

कारणा ।। सांहे आह्मी सर्वस्वें ।।६९।। मथनिसी सींधुच्या पोटा ।। आम्रत करुनिस

मानवाटा ।। न मिळाने मकीजे खोटा ।। हेचि प्रमाण उभयता ।।७०।। निके ह्म

णोनि देवदानवा ।। येकत्र मीळोनि पातले सर्वा ।। पात्र केला लवणार्ण ।।६।।

वा ।। गुसळावया साक्षेपा ।।७१।। रवीया सुंदर मंदराचळ ।। विधिने योजी

ले आक्रसरळ ।। परिउपडोनि आणावया बळ ।। न चले देवा दैत्याचें ।।७२

आकार सहस्त्र योजने वरी ।। उंच वाढला गगनोदरी ।। सहस्त्र संख्या

महीमाझारी ।। तीतुका चिरुद विशाळ ।।७३।। सुरा आसुरां मंदारगीरी ।।

नुचले देखो निचक्रधारी॥ सहस्त्र सिर्षआज्ञाकरी॥ अनंतातेआनंद्ध॥ ७३॥ धा
रणी धरणी धरो॥ वेष्टु निआपुल्याशरीरे॥ उन्मळितां प्रतापथोरे॥ नउडी
महि१ष्टि॥ ७४॥ सहित वनेसीसरिसरिता॥ संख्या केचीश्वापदजाता॥ आ
सायापरी पर्वतमाथा॥ वाहुनिआलाभुजगेद्र॥ ७ घोळे विलानिरधी
चावारी॥ गुंडीलावासुगी चीयादोरी॥ देवदानवा चीपाहारी॥ धरीतेजा
ले दोंभागी॥ ७७॥ विष्णु संकेते सुरेश्वर ह्मणे॥ दैत्य हा तुझा पुछ्य धरणे॥
येरह्मणति हीनागही ने॥ धरणेआह्माआयोग्य॥ ७८॥ उत्तमेधरीजेउ
त्तमांग॥ आह्मी शक्तिसामर्थ्येचांग॥ मुखाकडील अमु चाभाग॥
आवस्यह्मणे देवेंद्र॥ ७९॥ दैत्यकोटिच्याकोटीगाढे॥ झोबीनलेमु
खाकडे॥ देवह्मणती विशानळ पीडे॥ वेगळेकेले ईश्वरे॥ ८०॥ याव
रीआमराचीयाथाटी॥ संख्यात्रिशतनीनकोटी॥ पुछ्छदोरनोक

रसटी॥कवळीतजाले सत्वर॥८१॥सागरीनिक्षेपीताआचळ॥सहुनिचालि
लापाताळ॥तेवेळेधावोनिलक्ष्मीलोळ॥कमटजालातळवटी॥८२॥आ
दिकुर्मकेशवेतेणे॥वज्रपृष्टिकरोनिनिवणे॥गीरीझेलीलासंकर्षणे
वसुधाजैसीपुष्पासी॥८३॥उध्वंउोलतांमंदरगीरी॥पुढतीकंबुचक्रधा
री॥हास्तठेउनीपर्वतशीखरी॥लोटआंगेअवरीला॥८४॥वेष्टिलाअ
सताविशयव्याळ॥वीवतीभोवताजउजीवाचेचळे॥तयातेकृपेनेवै
कुठपाळे॥हास्तमाथाठेवीजें॥८५॥तयापासितोजगदीश्वर॥हेकळतां
कवळीगीरीमंदर॥हदेरवोनिदैत्यनिर्जर॥घुसळीतीआवेशे॥८६॥
सबळदैत्याचिवोटी॥पउतीदेवाच्यापुरकुडी॥सुरानढळतीआसु
रपेडी॥मध्येतडाडीभुजंग॥८७॥विक्राळहाकफोडीमुखे॥पेजा
घालुनीमारितीझोके॥उभयपुरुषार्थाचिलुके॥जेवीताजवा

सुदली॥ ८५॥ कांचनवर्णगीरीमंदार॥ कठीमे खळाधवळविखार॥ गुण सळीतांगमे नरकुंजर॥ तांडवकरीसुरवृंदा॥ ८९॥ चतुर्दशविद्यारत्नदा नि॥ जोणोनिदेवदेत्यश्रेणी॥ कटीबंध तोपल्लुवेस्थानि॥ धरुनिसेवोजा पाविती॥ ९०॥ नानाभवार्णवतारका॥ गीरीतोगीरीज्यानायक॥ भोउनिसु रवरसकळीक॥ कासंजैसेलागले॥ ९१॥ भवरीदेता मंदाराचळा॥ घुमो लागलो विरंचिगोळा॥ सप्तलोकसप्तपाताळा॥ ताळतोडितभुकंपे॥ ९२॥ पोटारगउताव्याळाननी॥ जीव्हाळा त्आगगनी॥ गरळवमितांसिंधुचे पाणी॥ कढोलागले खळखळा॥ ९३॥ स्फुलिंगलागतांआळुमाळा॥ यं त्रीमुखी प्रसरितीज्वाळा॥ तविवोढीतां साडीच्याळा॥ विशानळे भडभडा॥ ९४॥ तप्तकनकरसाचेलोट॥ तविफुंकारी काळकुळुटा॥ व र्षतां दैत्यचेसंघाट॥ जळोलागले यातळी॥ ९५॥ विषमीश्रीतसिंधो

दकि॥ जळचर खापी हो आर्णेकि। संव्हार त्या तयाचे खि॥ माहा प्रळया
केला पां॥ ९६॥ नसटतां सागर जीवनी॥ काळकुठ उसळे लेगगनी॥ तयेअहे
च्या आहाळपी॥ विष्य पोळु लागले॥ ९७॥ आमृताचि धरीतां आस॥ प्रा
प्त जाले पहिले विष॥ देवरुषी मानुनि त्रास॥ माहादेवस्त्वविये ला॥ ९८॥ क्षोभ
चे दिसे हळहळ॥ क्षणी जाळिव्ठ लोक सकळ॥ ऐसे जाणोनि जान्हवी
ळ॥ केलासाहुनि धाविनला॥ ९९॥ कृपार्णव तो जनरक्षकु॥ विरुपाक्ष जा
ला विष भक्षुकु॥ जेसा शांती ने सात्विकु॥ प्रळये क्रोधा आकळी॥ १००॥ ॥८॥
निरुप माहेरम्हि विश्वासनिरुपम॥ त्रीवसाटवी गिरिचि गरीमा॥ तपे
पातली नीळमा॥ नीळकंठ पाहेलु॥ १॥ विषबाधा शमलीयावरी॥ आवघी
गर्जोन जयजयकारी॥ वोढीते जाले मंदारागीरी॥ देव देत्य मागुतें॥ २॥
वासुगीच्या नाकी नयनी॥ सुसाट धुरभरले गगनी॥ तो माहा मेघहे

उ निधरणी॥ वर्षो लागला अपार॥३॥ धुमारामाजी सुखाची॥ मेघी जाल्या
सौदामिनी॥ नया कडकडाटे ध्वनी॥ दिव्यांकुर बुजली॥४॥ गीरिवो टीदा दा
टले धापे॥ घर्मसाडिती श्रमाचे तापे॥ या मध्ये वृष्टिच्या आपे॥ केलेसा उपसी
पोनि॥५॥ याचीप्रजन्यधार देखा॥ पुष्पवोझडी आली रुखा॥ सुरअसुराम्म
मस्तका॥ पुष्पांजुळी वोपिती॥६॥ आठराभार वनस्पती तरु॥ पर्वत जोले फळ
संभारु॥ सागरी सांडिती कमळोवरु॥ क्षीराब्धी शाई पुजावया॥७॥ चापद
पक्षयांचे पाळे॥ पळती लपीती अंतराळे॥ हस्ति गोविली या विषमकाळे॥
आश्रित पळती जिया परी॥८॥ मंदरश्रम पी तरु संघटी॥ वन्ही पेटला धड
धडाटे॥ दिव्य द्रुमाचि गोदा गदाटे॥ जळो लागले चौपासी॥९॥ नया वरी मा
हा वर्षता॥ औषधी रसाचि विशाळ सरीता॥ सागरा दकी संगम होतं॥
कौतुक कैसे वर्तले॥१०॥ आगाध महिदधीचे जीवना॥ आतळे दुग्ध ध

वळवणी ॥ पुढति पेटला हुताशन ॥ ज्वाळा धावती चौपासी ॥ ११ ॥ सुवर्णवर्णी वि
साराम्रत ॥ यातळे येउनि मीळता तेथ ॥ पयले पोनिआच्छद्यता ॥ हा जाले ते का
ळी ॥ १२ ॥ मथिता मंदले देवदैत्य ॥ सुधा प्राप्त न दिसे तेथें ॥ हे देखानि कमळा कां
ते ॥ दता जाला बळशक्ति ॥ १३ ॥ ते घोहाव चढली दुणी ॥ पुढती खवळलेसीं
धु मथनी ॥ बापबापु असी याध्वनी ॥ घेघे जाले ह्मणताती ॥ १४ ॥ ते घृतम
९ थिता खळखळाटी ॥ त्रयोदश रत्ने आनर्घ्य श्रृष्टी ॥ कौतुके येकयकापाठी ९
निघती जाली ते असे का ॥ १५ ॥ श्री सोम कौस्तुभ शारंग शंख ॥ रंभाश्वगज
पार्यातक ॥ सुरा सुरभि वैद्य पियुष ॥ विष मागील चौदावें ॥ १६ ॥ कंबुक
ळा कौस्तुभ धेनु ॥ देउनि देव पुजीला विष्णु ॥ वशिष्टा वोपिली कामधेनु ॥
उच्चैश्रवा सूर्याते ॥ १७ ॥ सिंधुमथना पूर्विल काळी ॥ लक्ष्मी नव्हती विष्णु
जवळी ॥ असा विकल्प विवेककुशाची ॥ काल्पिजेना सर्वथा ॥ १८ ॥ आर्घ्य

वाचा वाचे आर्या। ऐसा इरिवशक्ति सांगत। कौतुकार्थ बोलिला ग्रंथ। तो भावार्थ परिसीजे॥१९॥ आसो चंद्र ठेविला गगनोदरी॥ औषधी पोसुनि तापनीवारी॥ सुराभ्रमे संभ्रम करी॥ ह्मणोनि आसुराने मीळी॥२०॥ रंभा आणि पायंतिकौ। ऐरावत श्वेत तचौदंत। माझे ह्मणोनि आमरनाथ। आसता हातें लाविलु॥२१॥ तव मागुन दैत्य मान। घृत कुंभ उळ करी धरुन। आरंभा म्र तेभरुनि पूर्ण। धन्वतरीनी घाला॥२२॥ तो सुधारस देखता दृष्टि। सकळ स्वार्थ सारी खापोटी। सुर असुरांचिया थाटी। उताव ळधाविन ला॥२३॥
माझे माझे ह्मणे वरि। उठ्याप उला येकसरी। तेथे आगवेण येकसरी॥ आम्रत कुंभ हारीतला॥२४॥ ह्मणती वर्मन कळेचि पहिले। दविये यथार्थ चिवकीले। आता राहुन येठगले। ह्मणुनि हारीतले आम्रत॥२५॥ दे वउगवले जुझारी। परी आम्रत सिर केले आसुराकरी। ईंद्र हृदये पिटी

आदिपर्व करी॥ काज नाशले म्हणुनी॥२६॥ जयालागी केले कुंश बहुत॥ वैरी हारी तले आध्या
ते अमृत॥ परम खेद मानुनी तेथे॥ धावा करी विष्णु चा॥२५॥ असे विषमदे ॥४॥
खोनि तथे॥ विबुद्ध वरद वैकुंठनाथ॥ मोहनी अवतार धरुनि तथा॥ मग ठ
जालाते कौ[?]॥२८॥ मायामूळपिठनिवासनी॥ आनंदशक्ति चि स्वामीनी॥
वेदवाचा वरदायीनी॥ गोदळ गाती जेया चा॥२९॥ ब्रह्मादिके आज्ञान बा
ळे॥ गर्भि पाळी मोह समी ळे॥ परि नुघडे तीयकाचे डोळे॥ आपण ते दे ॥१०॥
खावया॥३०॥ जो ब्रह्म सुखाचा अमृतोदधी॥ माजी वस वोनि चा
खो नेदी॥ मृग जळप्राय विषनदी॥ भ्रमे रम वि जगाते॥३१॥ आसो ऐ
सी विश्वमोहिनी॥ मुळ मायचि कुळ स्वामीणी॥ सुरा असुरा देखतां नं
यनी॥ पतंगप्राये दिपले॥३२॥ आवलोकितां कंदर्प कोटी॥ सांडणे हो

तीचरणांगुष्टी॥त्रैलोक्यलावण्याचि पेटी॥देवादेवउघडली॥२३॥सगटतांदं
तदिष्टीचा रंग॥पाशाणहोतीपद्मारांग॥ईस्पीतहोतामुतळीचां ग॥२त्न
रासिविखुरती॥२४॥पायेठेविता महिमंडळी॥सुवर्णकमळेसहस्रदळी॥
उगवतीतेथपरागधुळी॥माजीलोपेवसंतु॥२५॥तो चातुर्यचपककळीका॥
श्रृंगारकारकमराळीका॥नानाकेवळ्अकनकलतिका॥वैकुठीहुनउतर
ली॥२६॥ब्रह्मांडकरंड्याबाहेरी॥अंगीचापरीमळधावणकरी॥वेधकाचि
याचितभ्रमरी॥यात्रेआणीया[redacted]या॥जगचापपैसल्लुनीआकर्ण॥सोडि
ताकटाक्षाचेबाण॥आसुरमृगीसांडिलेप्राण॥धैर्यआपीस्मरणाचे॥२८
नानाकटाक्षाचेजाळी॥आसुरसुमुहसांगरमेळी॥मनोमछयेककाळी॥वदफा
सिगोविले॥२९॥बळीह्मणेईचामुखशशांक॥वर्षेदर्शणीनंदपियुषक॥तेथे
मासेंभयांबक॥चकोरदोदिलजाहले॥३०॥ईचेलावण्यरासिउपेक्षाष

इंद्राचीनयनीमापे सीगेसीभरीतांहिसाक्षेपे सिळनव्हेचिसर्वथा ४१ रुप
ऐश्वर्यपाहाताडोळां दासिसमानभासेकमळा आमुतेअंगीकारीळतरीस
कळा वस्तुळाभपावलों ४२ रमारंभाडोळसादोघी देवेनेलीयाआपुलीया
भागी ह्मणुनिईश्वरेआज्ञाद्योगी हेवाटलीवाटतुसे ४३ ह्मणुनिउठिलेआ
त्यादरें आवघेजातियसामोरे वेष्टितउभेदेखेनि करारे यरीरतांतविचारि ४४
कवणेआर्थिचेनिस्वार्थे कळहोकरीतुसेनिधाने दैत्यसागती कतद्येते दे
वाचियतिभती ४५ ठकुनिनेलीयासकळवस्तु संपूर्णपोसीळाआपुला
स्वार्थु पुढतीआम्रताचिपाहेतु युध्यकरीतीआम्हासी ४६ मोहनीह्मणेआ
कर्मीदिष्ट मित्रद्रोहीकामलोभीष्ट तुम्हासीपावउनीकष्ट काजकेलेआपु
ले ४७ यज्ञकरउनिदारुण सखिनकरीतासमाधान आपश्चार्थीठेउनीया
मन श्रेष्ठवस्तुहारीतिल्या ४८ आनुचितराहाटोनियांमंद सखिपुढी

ळोठेवितांशब्द तेआविवेकाहे प्रसिद्ध कायेळागे लेबोलणे ४९ आतांदै
यहोयेकअेका आम्रतदुर्लभतिहीलोका बहुतभाग्येजोउलेदेखा सिंधुमथ
निप्रयासे ५० श्रेष्ठदुर्लभतोपदार्थ यावरिसकळांचाआर्त तेथयेकचि
केलियास्वार्थ विरोधउपजेलसाहजची ५१ विश्वासधरीजेतुमचेनिचीतें
तरीमीन्यायकरीन येथार्थ जयासीयोग्यताजोपदार्थ तोचितयाते
वोपिवेन ॥ ५२ ॥ स्त्रियचेवचनआनर्थकारी अेसेभावाळजरीअंतरी तरी
जेदिसेलम्यहीतावरी तेचिकीजेसर्वथा ५३ उद्योगया ह्रास सुखलुब्धता
माया असोच्य निर्दयता अेसीयेदोषीव्याप्तवनिता ह्मणोनिउपेक्षा
नकरावि ५४ अंगीकारिलेहेआपणा अेसीबळीचीवासना ह्मणोनि
ह्मणातुझीयावचना आधिनआह्मीसर्वथा ५५ विवेकन्यायकीजे
चतुरी आसुचापक्षआभीमानधरी विश्वासोनिशक्तिच्याकरी आ

आदिपर्व मृतकुंभवोपिला ५६ योग्यायोग्यमाहोनिजाण करविनआम्रतभोज आध्या ४
न ऐसेबोलुनसुरासुरगण पाचारिलेजवळीके ५७ शाळानिर्मीलीआ
चित्रमंडीती स्नानकरविलेसकळाहाती उंचिबैसवीलेआपंक्ती दैत्याचि
याआदरें ५८ आम्रतकळसघेउनिहाती आज्ञापुसेआसुराप्रती प्र
थमवाढुकवणेपंक्ति येथनिरोपपाहिजें ५९ दैत्यबोलती विहितोतरा
आम्रतआधिद्यावेंआमरा सुरापाडीवोपिजेआसुरा निकेम्हणेमाहाश
क्ति ६० तेआवसरीसिंहकासुत राहोपरमकुटीळधुर्त मनीमाणुनीपै
तेथें कपटाचारदीसतसें ६१ भ्रमेभुलेआसुरजनु मोहनिनदेमाहा
विष्णु निश्चीतेंदैत्यातेंठकुनि आम्रतवोपिलेदेवातें ६२ आसोपोठीच्या
पोटीमात विबुधवेशधरीलात्वरीत पातलाआमरपंक्तिआंत
दाभीकेदेवानेणावें ६३ चंद्रसूर्यहोमाझारी बैसलाकपटवेश
१२

धारी नविचारीतआम्तकरी वाटीलांसुदलेमोहनीयां ६४ पहिलेघेतले
नसतांकोण्ही आज्ञानदेतांश्रेष्टजनी राहुनेमुखींघालितांतरणी आणी
चंद्रेहीलक्षीलें ६५ दैत्यलक्षणजाणोनिनिगुती भ्रसंकेतदाविलाशक्ति
वामृताटाकेवामहस्ती माहामायमोहिलें ६६ तेदेखताकर्णताटांक
हलें परितेसुदर्शनेपेरिलें तेणेराहुछेदीलें शीरजैसेंबारविंदा ६७ मस्त
कउसळतांगगनांत नीघालेमुखेंगर्जनाकरीत दैत्यहाठकलेतिसमस्त
मोहनीरुपविष्णुहा ६८ सहसाआम्तनेदीआसुरा असेंऐकतांहा
हाकारा प्रवर्तलेहोहातीयारा हातवसवीतिसमस्त ६९ आम्तकलें
शघेउनीतेथ ईंद्रपळविलाहातोहात संग्रामजालाआत्याद्भुत दे
वा दैत्यातेकाळीं ७० आरुढलेनानावहुनी शस्त्रास्त्रेकेराधरणी यु
द्धहातांआपारआवनी सुरंगजालीश्रोणीत ७१ जयासिद्धिजया

आदिपर्व चीकमळा तोविष्णुसाहेआमरासकळा ह्मणेनिजासुरतयेवेळा नाशपाव आध्या ४
लेआपार ७२ विशेषलाधलेआम्रत ह्मणेनिह्मणतीजेसजेय दैत्यभाग
गेलेमध्य परिसंग्रामखंडेना ७३ तवेळीनरआणीनारायेण प्रगटजाले
दोघेजन नराहस्तीधनुश्यबाण चक्रधारीश्रीविष्णु ७४ दैसदानवाच्या
घाटी संव्हारीतांकोट्यानकोटी तरीयुद्धाचिहावपोटी प्राणत्यागेखंडे
ना ७५ आम्रतरसाच्यियेआसें मृत्यपावलेतेनमानुनिसोसें उरलेजुझ १३
तीआवेशें आम्रतपानकरावया ७६ द्रुष्टिदेखोनिआकाळप्रळयो चतु
रांननेआपुलालनयो नारदपाठविलापाशहो विरोधशांतीकारणे ७७
सुराआसुरासमान्यु न्यायेनिष्टुरसर्वज्ञु देवाह्मणेशाउामानु संग्रा
माचाविचारु ७८ ठेकुराकरीदेउनफळ चोरिचोरमुषणेसकळ
तैसेकाजसारुनसबळ दैत्याकीकुटीळत्वे ७९ आसुनीनपावा

उपरमातें ह्मकाविवेकवाटेतुमतें ह्मंकोनिदेवऋषिवचनातें मागुरी

त्येसुरसकळ ८० सेवचिदैत्याप्रतीयेउन बोधिलाप्रल्हादसुतनंदन

ह्मणकाळसाधनसतांकोण ईछीलफळपावला ८१ काळसाधजातें

आधी वस्तुचढलीपांसुरान्चाहाती तुह्मीविशादधरुनिचिती खेद

कांहीनकरावा ८२ साधकरोनिशुक्राचार्या विश्वजीलयागकरीराया

तेणेजिंकुनदेवाईया स्वर्गसंपतीलाधली ८३ तेयथार्थमानुनिदैत्यी जा

तेजालेस्वस्थळाप्रती हेउचिश्रव्याचितप्रती लागीपडलेसांगणे ८४

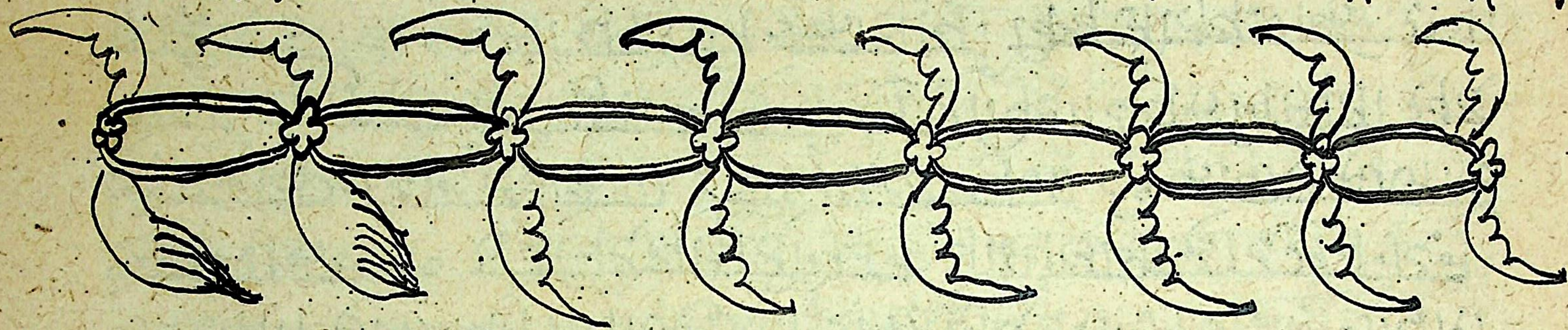
रुडमुंडरादोहीलेही आम्तलागलेआकुमाळकाही ह्मणोनिदोन्हीव्या

मरपाही गगनोदरीभ्रमताती ८५ संकेतदाविलेमोहनितें ह्मणो

निपरीलेसुदर्शनातें तेणछेदुनिकंठनाळातें रुडमुंडावेगळीलें ८६ सोहू

ह्मधरुनिअंतःकरणी चंद्रसुर्यांतेलागतीग्रहणी आद्यापिदेखती

आदिपर्व लोकनयेनी राहुकेत प्रत्यक्ष॥८७ संपले आगाध सींधुमथन सुरसश्रो आ ध्या
तिया आम्रतपान समाधानजाले विचक्षण पुढा कौतुक परीसलु ८८ ४
ईतिश्री भारते आदिपर्वणी कविमुक्तेश्वर म्हळपाणी याचेनि प्रसादे
हे वाणी सुखिकरा श्रोतीया। १८९ इतिश्री भारते आदिपर्वणी समुद्र मथनो
नाम चतुर्थो ध्याय:॥ श्रीगोपाळकृष्णापरमात्मने नम:॥ श्रीराम जयराम
जयजयराम॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ १४

॥श्रीगणेशायनमः॥ यापरीजन्मेजयासमुद्रमथंनी उचैश्रवाहयराजगुणी
दृष्टिदेखोनिदोघीजनी दक्षदुहिता बोलती १ कद्रुह्मणेवैनतेजाण उचैश्र
वाकवणेवर्णी यरीह्मणेचंद्रकीर्णि उवरलासेसुतेज २ कद्रुह्मणेयेथार्य
वचन परीपुछयेकशामवर्ण वैनताह्मणेतुह्मेनयेन आवलोकीलातरेळे
३ पुढतीकद्रुबोलेवचन सपुछवारुस्वेतवर्ण जेम्यासहस्रआयनेजाण दा
सीहोणेतुजघरी ४ वैनताह्मणेशामता तेनमिळानेममाझीयामाथा दा
घीशत्रुगोउनिशफता ग्रहापोतल्यादिवसाते ५ रात्रीपाचारुनीसर्पकि
द्रुह्मणेदेउळा हरीकर्दमाचालेप मजवैनतेनेळाविला ६ मनीचाकोपस्य
यकाजळें आश्वबाळनकरीताकाळें दास्यत्वगोमयाचेंमेळे मीमारवले
चीरकाळ ७ ह्मणोनितुह्मीसकळव्याळ दंशुनीपुछकरावेसुनीळ सर्प
ह्मणतीरविताकाळ शापुनिभस्मकरील ८ आह्मानकरपेआविचार

आदिपर्व कद्रूस कद्रू ऐसी भली आयाद्भूत ह्मणे दुष्टहो तुह्मी समस्त भस्म व्हा रे मम शापें ९ २ अध्या
था पुष्ट परमारक मातृ आज्ञा अपाळक तुह्मासी सापल आणी पावक नो ५
शा करा तु अविलंबें १० जन्मेजयाचे सर्पसत्री प्रवेश करा ल पावकवगत्री
ऐसा शाप सुराच्या चरत्री चतुराननें जो कीला ११ तथेवं तथेव ऐसे वचन
त्रीवार वदला कमळासन आल्हादले अनंत कर्ण बरवें जाले ह्मणोनिया १२
हीसक पीडकयाची चींता बहु सालवतें माझी चित्ता ईश्वरे तया विधाता
मातृशापमानीला १३ ऐसें वदोन जगज्जनके कश्यप बोलाविला जवळि १
कें विचार सांगेत्या विवेकें साधन कीजे नष्टाचें १४ तुझे वीर्य जे जे सर्प दुष्ट
दुर्जन पापरूप यालें मातेनें दिधला श्राप कल्याणकारी जगातें १५ या
च्या परीहाराउपाया आपी मान धरी पवित्र राया ऐसें सांगोन दीधले त
यां वीषहारण वीद्या हे १६ असा मातेने शापीतां कुमर आवघे करी
ती हाहाकार धाके धावीन ले सत्वर बाळ सुनी ळ करावया १७ कद्रूस के श

होउनीसकळ पुढीजउळेस लंबझोळ प्रभातहोताउ तावेळ कद्रु बोलेवैनतेसी १८
वाजीकेश धवळेकैसे तेमज दावीवेगो ळसें हातीधरुनिआतीआवेशे बळात्का
रे वोढीती १९ समुद्र उलंघुनी वेगी आध्यासमीपपातल्या दोघी वैनता
पाहे तव पुढांगी दीसेकृत्रीमश्यामलां २० शब्दकुटीताजालासुखी चि
त्तचीतनेकेले दुखी हारीपातलीमस्तकी सय्यसय्यस्वेस्थापितां २१
कपटे जीतुन वैनतासती नेउनसर्पसदनाप्रती दासीकेलीजेवीवीर
क्ती चस्पकोधनांसि २२ दाक्षायणीदासीधर्मा रूपलीजेसीधेनु
कर्दमा यावरीवृत्तांत वैनताश्रमा वर्तलाते परीसीजे २३ उरलीव
र्षेपाचशत कमळयाआंउभहुनीत्वरीतें गरुडउदेला ब्रह्मांडात
देदिप्यमान तेजश्री २४ प्रळयेवन्हीतुल्यतेजाळ किंहूदशादेखो
निप्रजासकळ तैसादेखोनि खगपाळ भयेसुटला चळकंपु २५ दंउ

वतधालुनीयाधरणि प्रवर्तलेपावकस्तवनी म्हणती स्वामी खडतरकर्णि
विश्वभस्मे लक्षणा घे॥२६ चत्वारीश्रृंगे त्रीचरणो सप्तहास्ता अधोवदना स्वा
हास्वधाचीया रमणा तेजआपुलेंआच्छादी २७ ऐकोनि प्रजाचा करुणा उल्ला
प्रत्यक्ष जाला वन्हीसकृपा म्हणेभाउनी माझे रुप म्हणीपावलभयाते २८
कस्यपवीर्यें वैनतातनयो गरुडपक्षेंद्र प्रतापसूर्यो जन्मळाअसे जयाचा
उदयो दीसेअद्भुतप्रकारें २९ हा जगातेहितकारक अवतर्लासेनाभांत र ॥१॥
कयाते प्रार्थिली याप्रकारें क दोहरु कतालौपली ३० ऐसेपरी सोनपा
वकववचन भजनेमांडिले गरुडस्तवन म्हणती विष्णुवल्लभानमन सम
स्ताचे तुजपावो ३१ तुझेस्मरण कळीयानी खळ उतरे संसार सर्पगरळ
इतर व्याळ वीषवीकळ करुनराके तवदासा ३२ पक्षस्पर्षतां मेदीनी हो
तीगरुडपाचुचीयारवाणी चतुर्विंशतीयाजनें दोन्ही विद्युत्प्राये फ

कती ३३ आरक्तवर्णनयेन किरीटकुंडले विराजमान स्वामीतुझेपवित्र
ध्यान हृदईवसोआसुचें ३४ जोवोळखेगुरुत्विरवुण तोशिष्यगुरुसारी
खाजाण वीष्णुभक्त तोआपण विष्णुसमानमानावा ३५ म्हणुनीदेवादी
नद्याळा आसावरीआपुल्याप्रकाशाकळा ऐसेस्तवीताजनासकळ
कृपाबोलेखगेंद्र ३६ नाभीनभिसपेप्रजातें म्हणीशंकालमदपक्ष
तें माझेआभयेसदाहुमतें मीदीनातेरक्षीता ३७ मात्रुद्रोहीपीत्रु
द्रोही मीत्रद्रोहीसाधुद्रोही विष्णुद्रोही यांलपाही मजपासावभयेआ
हे ३८ दुष्टदुर्जनक्षुद्रआशोत गुरुतल्पकसत्वरहित दुराचारीतेआ
नर्थ मजपासावपावती ३९ कीर्तनद्वेसीपरपीडक वदनीकठोरते
चेवीख तोमाझावैरीदेख कंदनकरीनतयाचें ४० शौर्याभीमाने
माजल्याबुद्धि। नामलावीतीआर्यवादी तेतेजाणावेंमाझेद्वंदी सर्प

ऐसे खवळिन ४१ वेष्मआणि शंकर देखी शेवआणीतेउपहासी तेशत्रुमानुनी
त्रासी सर्पातुम्हनीधरि ४२ काशीमरणविष्णुस्मरण मोक्षऐसेवेदव
चन तेजाअसत्यमानीमन तेम्मजवैरीनीधरि ।४३। म्हणोनिप्रजाहो
तुम्हीसकळ हरीहरभजनीसर्वोपकाळ नीरंतरजाळीयाकेवळ घर
टीकारमीतुचमचा ४४ यापरीअभ्यासुनप्रजाते आच्छादीलेनीजतेजा
ते मगखादीवाहुन अरुणाते मातुजवळीपातला ४५ तवंपूर्वदिसे ३
ओषमाळी तपोलागला द्वादशकळी क्षोभचोदालोकाचिहोळी क
रावयाउदीतु ४६ हेदेखुनिदेवसमुहो प्रार्थीतेजालेपीतामहो ब्रह्मास
णेग्रहपतीराहो वैरग्यासीसूर्याते ४७ आम्हतमनीसर्याच्याहीता
सूर्यराहोप्रकरीता तेपासाउनीसमस्ता सूर्यातेचविलागला ४८ तेणेक्षो
भसहस्रकीर्ण जाकुपोहेन्नीभुवन म्हणोनितयाआडअरुण सारथीक

रुनि स्वापावा ४९ ॥ हेम्यापहिले चसुचना गोष्टी आरुणनीमीलावेनतेपाटी
अैकोनिसुराच्याकोटी आरुणासमीपपातला ५० गौरवनेउनीसमस्ति
सारथीकेलारी नकरस्थी यावरीतोषडागभस्ती आच्छादीलेउभ्यातें ५१ अ
सासागरपैलपारी वैनतादासीकद्रुच्याघरी गरुडपुत्रसेवकरी तयास्था
नापातला ५२ ताहीमातेच्याक्लेशाक्लेश दिसागीजालासरिसे भृत्यवक
रीतांबहुदीवस कद्रुह्मणेवेनतेसी ५३ समुद्रकुक्षीरमणीकवस्ति
नानाद्वयआतियेकांती स्कंदीवाहुनीतयाप्रती सिघ्रनेईमजतेथें ॥
५४ मातृवचने पृष्टीवरुते गरुडेबैसवीलेसर्पआणीकद्रुतें ॥ मार्ग
क्रमीतांदीवानाथें तीव्रउष्णे तावीलें ५५ तयाग्रीष्माचेखउतरउष्ण
लागतांसर्पसुर्छापन ते देखोनिकद्रुस्तवन देवेंद्राचेनेकाली ५६
ह्मणेशक्रालुंकरुणाकरा विश्वव्यापकाअतीउदारा श्वेदादकशिपु

 नीदातारा कुमरयेकाळीरक्षावें ५७ स्तवनेंइंद्रासीकळवळाआला सोडि
ताजालामेघमाळा तेपेविश्रांतीजालीव्याळा भ्रापादेहीपुरतलें ५८ हा
रुषेपावलेरमणीकद्वीप स्वछादकेबहुपादप खेचरभूचराचेकळप सु
खाहुनीराहिले॥५९॥ तेद्वीपपाहुनीनीवाडे सहीतकद्रुवेनतागरुड सर्प
म्हणतीयाहुनिपुढे सुंदरद्वीपापैंअसे ६० तेथेवाहुनीआसुतेरुष्टी ग
रुडानेईळातात्वरटी नानाद्वीपेंतुझीयाद्दृष्टी पडतप्रसादेंआमुच्या ४
६१ परिसोनसर्पाचेसंतापवचन गरुडम्हानसीकोपायमान माते
सीपुसेयेथेंकारण कायतेसांगमजप्रती ६२ द्धिनवीर्येंडुरात्मरवळ
कुडावीसर्वकाळ विकीलदासीम्हयातुम्हे सेवाकरीतीआम्हावरी
६३ ईहीसांगीतलेआम्हीकाज कीमर्थकरणेंसांडुनलाज वैनता
म्हणेकपटपेज घाळुनिमातेजीकीलें ६४ तेणगुणेपरमकोडि

सहस्त्रआयनेजाळीपैदासी ऐकोनिपुत्राचेमानसि खेदआद्भुतवाटीन
ला ६५ म्हणेमातेपरीसीमातु तुझेनिपाळटेजे वस्तु मागतीतमीसमर्थु
देउनीतुतेसोडवीन ६६ वैनताविचारीकरुनुते कवणवस्तुपाळटादे दासी
कर्मपासोनिमातें मुक्तकरीसीलेसांगें ६७ करुम्हणेऐकवचन। मज
आणीमाझीयानंदन। आम्रृतआणेनिदीधलेपान। मुक्तकरीनतुजला
गी ६८ मातेनेसांगतांगरुडापती बाहुपीटीभीमपुरुषार्थी जीकोनि
देवाचियांपंक्ती आम्रृतआणीननीधरि ६९ परीसुधनेपीईलेज
ठरी भक्षवेपिवोझडकरी माताम्हणेसागरोदरी नीशालईअसंख्या
त ७० निशादअसुनीआम्रृत घेउजायेत्वरीत दीनमणीनहोताआ
स्त सिघ्रआणीसुपुत्रा ७१ परंतुगेलीयाहीप्राण नकरीब्राम्हणभक्ष
पा ब्राम्हणआग्नीसमानजाण सर्वाभूतीजाणीजे ७२ सूर्यआग्निपरी

आदिपर्व स सिघ्र शापकोपेजालेविप्र कल्पद्रुमाहुनिउदार भुसुरप्रळयेप्रसादें आध्या ५
७३ विषापरिःसमारकरोषे आम्हताहुनितारकेलोषे पादरेणुचेनिकुलि
श्री पायापर्वतविभांडी ७४ ब्राम्हणलोचिमहाविष्णु याचेपुजनेतुष्टमग
वानु ब्राम्हणद्वेषियानारायणु वैरमानिआपुला ७५ म्हणसीब्राम्हण
जाणावाकैसा तरीयासीताखदीरागारजैसा कंठीलागेलखगेशा ५
विर्यजाणद्वीजाचे ७६ बडीशमीनाचियेकंठी लागताकरीरसाटी तैसा
ब्राम्हणयासीतांकष्टी तुहोसीलखगेश्रा ७७ मातृआज्ञावंदुनिपर
म निघताजालाखगेद्रोत्तम निशादद्वीपअतिदुर्गम मनोवेगेपा
वला ७८ तयाद्वीपापरीचौपरी विशाळपर्वताचीभवरी सकळनिषा
मेयकद्वारी दुर्गमद्वारासारीखे ७९ तेथेमरुडेलाविलेवदन पक्षेसग

टानीसांडीयावन तेपेधुरोळादाटळासघन माजिदीनमणीळोपला ८०
स्थानेसोडिलिपर्वती उसळेंलागलाआपांपती धाकेंनिपादपा
चीयाझाक्ती। गीरिद्वारेनीघळ्या ८१ पळतांनीझादाचे पाळे गरु
डाचे मुखिजातीसकळे कोटीच्या कोटीवरीआगळे लक्षकोतीनेणवें ८२
सामाजीयकब्राह्मणपतीत नीशादाश्रयेसमेचेत कंठीलागलाआकस्मा
त लघलेंहासारीखा ८३ गरुडेदेउनीवोकोरी ह्मणेब्राह्मणानिघेबा
हेरी येरुह्मणेगाव्राणेश्वरी निशादीमाझीमजसांगे ८४ आकळीआ
रुणानुजा तरीचेदेह परतेलमाझा गरुडब्राह्मणासहितभाजा:
मुखिहुनीसांडिली ८५ आज्ञादेउनीधाडिलेयाले ग्रासुनिसर्वनीशा
दाते गगनावळंघलातवआवचिते कस्यपातेदेखिलें ८६ नमस्कारी
तोचरणा पियानेदिधलेआलिंगण। ह्मणेपुत्राकुशळक्षेमी सांगतु

अन्तीपर्णनेआसेकी ८७ गरुडम्हणेस्वामीनाना सर्पाजीकीलीवेनतामाताः आध्या
तीचीयादास्यत्वपरीहारार्थी आम्नतआणुजातसे ८८ क्षुधेमाझी
आतीआझून निशादभेक्षणेनवेचिशाल पितामोहेम्हणील सर्व
परीसिबाळका ८९ देवलोकीसरोवर विशालजेसामहासागर या
माजीकुर्मआणिकुंजर युध्यकरीतीमुळवैरे ९० त्याचिकथासांगेनऐ
क विभासुआणीसुप्रतीक दोघेब्राह्मणसहोदरदेख आर्थस्वार्थीवि
रोधे ९१ कनिष्टम्हणेद्रव्यविभागा मासीमजलागीवोपिचांग जेष्टम्ह
णेयेकत्रयोग आसतालोकीकप्रतीष्टा ९२ तुवातेतीवेणुदंड तीघा
मेलियाविणसुघर मधुरस्वरीश्रवणागोड नानालोकरंजवी ९३ ती
न्हीसाडीनांतीठाई कोणिहातेनसिवेपाई तेसावेगळाचारकांही
ल्हाध्यनवेश्रेष्टाते ९४ ऐसावडीलविचारबोधी परीकनिष्टनाईके

भाग्यवादी नित्यकच्छहजाळाकोधी आपवोपीआनुजाते १५
आरवंडमातेपिडीपाहाहो दुष्टपावसीकुंजरदेहो येपोझपानुजे
जायाहो कपटहोसीकपटीया १६ परस्परेहोतांआपु कुंजरकास
वाचिवपु धरुनिपुर्वसंकल्पु जुझकरीतीआद्यापि १७ याग्ज्याचे
शरीरजाणे उचविशाळयोउशयोजने लंबायमाणयोद्धिगुणे
बारागावेप्रचंड १८ दुसरेकच्छपकळेवर तीनयोजनेभयेंकर
दाहायोजनेसंदीविस्तार पर्वतपृष्टिसारीखे १९ याचेदेहेभक्षु
पीविगी आमृतमात्रमोचनालागी आणीताजीकोगेदेवस्वर्गी
जययावेनिर्धारे १०० देवमंत्रबीजरहस्य मंत्रदेवनासावकाश
प्रसंन्नचित्तेमहाहारुषे विषयेप्रदत्तुजहोता १ आणीविष्णुचे
ध्यानस्मरणा करीजयाचेहृदयेवदन यालेरीधीसिद्धिजाण कर

आदिपर्व जोडोनि बोळंगती २ आच्युत केशव नारायण कृष्ण दामोदर संकर्षण श्रीधर माधव गोपिकारमण रघुनंदन दाशरथी ३ ऐसी या नामाची प्रेममाळा पुत्र जपता सर्वकाळ पापें लोटोनि कळीकाळ जये पावसी ती हीं लोकी ४ ऐसा बोलवी आज्ञा पुनं मग वळाग्र सुचला गरुड शकुन शक्ति वाढली सहस्रगुण बाहुस्फुर्ती युध्यार्थी ५ सरोवरी पातला लवला हे गगनी राहे निकौतुक पाहे सुप्रतीक कुंजर देहे तडागोदका पातला ६ याच्या गर्जनेचा घोष ऐकोनि कुर्म चढला रोष बाहेर धावित्र ला द्वेष जन्मांतरीचा स्मरोनि ७ चरणी घालोनियां आळी कासव गजाते आसुडी कुंजर दंताचिये साळी कुर्मा ग्रीवेरो पितु ८ खळबळी

एकासारीचिजळ मच्छमगरा अळये काळ हेदेखोनि विहंगमपा
छ झेपाघालिसत्रापे ९ वामचरणीच्या चवडीयांत देोघेकळीवरेझो
वीसहीत गगनोदरी फेरेदेत ठावपाहे बैसावया १० तवमहापर्व
तीविशाळरुपा वरोनियेवटपादपा खगपक्षीस्वापदकळपा
आसंख्यातवसिन्नलें ११ मस्तकिहुनिपारबुया पातळापर्वत
भेदीलियां कनकशाखिपाळेहलिया रत्नकळिकासुरंग १२ दक्ष
क्षणेहेदेवपक्षी शतयोजनशाखालक्षी तीवरीबैसोनियांभक्षी
कुर्मआणीकुंजरहा १३ ऐसेदेखोनिग्रोधरावो आळुमाळेंठे
विसवपावो तवशाखाकडकडीलीभीवो नानाखेचरपा
वलें १४ गरुडशाखापाहेदृष्टी तवपानोपानीदेठोदेठी

आदिपर्व वालखिलसहस्रसाठी आधोवदने लोंबती १५ तीहीं देखुनि
पुरुषार्थभीम गरुडऐसेंठेविलेनाम आसोभयेविहंगमोत्तम
शाखाघेउनीउडाला १६ करीकछपआपीशाखा उभयचरणीकवळु
नीदेखा फेरघालीभूगोळका परमधाकेरुषीच्या १७ शाखासां
डीतोचिधरणी शापेलतिलमहामुनि तेणेभयेउद्विग्नमनी अंत
८ रिक्षतळपत १८ ऐसाफीरतागगनपंथी गंधमादनमाहापर्वती ८
कस्यपरुषीदेखिला पुढती नयाप्रतीपातला १९ संचितदेखोनिकु
माराते पितानाभीकारीहाते वालखिलशापापासुनीतुते
कदापिभयेआसेना २० मगजोडोनिदोन्हीकर शार्थीलेतेब्रह्म
कुमर स्वामितुसीदयाकर क्षमाशीलसर्वथा २१ तुम्हासी

करीतसेप्रार्थना। गरुडजातसेस्वर्गभुवना। तुह्मीजावेंआणीकस्थाना। ग
अशा खासाउनि २२ ऐकोनिकस्यपाचिविनंती हिमालयपर्वताप्रती
वाळखिलमानसगती जातजाळितात्काळ २३ कस्यपकुमारानेआ
ज्ञाकरी। तुह्मींाचवाळावरीलशिखरी शाखाठेउनीभक्षणकरी। कुंज
रआणीकमठाचें २४ गरुडगेलागीरिमस्तका तेथेठेवोनिवटशाखा
करीकछपदोघेदेखा सावकाशभक्षिलें २५ जालातप्तवनाउदि
तु नवस्वर्गीसुटलेमहत्पातु ईंद्रवज्रापासुनिउठतु वन्हीज्वा
ळाभडभडा २६ भीन्नभीन्नसुचिशस्त्रे जुझकरीतीपरस्परें
रक्तोदकाच्यानुसारें मेघवर्षोलागला २७ कीरीटदैवाचीयेभो
वी तेथेबैसलीदिव्यधुळी दिनाभीताच्याकोल्हाळी शीतज्व
रप्रगटला २८ देखोनिअरीष्टचामेळा शक्रआंगीभयेकंगला

तेवेळीपाचारीलाजवळा देवगुरुसाक्षेपे २९ तयाप्रतीनिवेदीमात
ऐकोनिआंगीराचासुत ब्रहस्पतीसांगेपरीसोत श्रोतेकथापुढारी
३० इतिश्री कद्रुवैनतासहसंहर्ष भारत आदेरऐकोतशाहाणे वि
श्वभरप्रसादह्मणे मुक्केस्वरआवडी १३१ इतिश्री माहाभारतेआ
दिपर्वणीगरुडाख्यानानामपंचमोध्याय। श्रीरामचंद्रार्पणमस्तु

॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥ ॥श्री॥